

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2023

Lucie Horálková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Vliv pandemie COVID-19 na finanční stabilitu rodiny

Bakalářská práce

Autor práce: Lucie Horálková

Studijní program: Politologie a veřejná politika

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Olga Angelovská, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. května 2023

Lucie Horálková

Bibliografický záznam

HORÁLKOVÁ, Lucie. *Vliv pandemie COVID-19 na finanční stabilitu rodiny*. Praha, 2023. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Ing. Olga Angelovská, Ph.D.

Rozsah práce: 74.733 znaků včetně mezer

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na identifikaci změn ve finanční stabilitě rodiny, se kterými se musely rodiny potýkat v souvislosti s pandemií COVID-19. Práce se věnuje definicím základních termínů, konkrétním změnám ve vykonávání povolání, opatřením státních institucí a jejich vliv na finanční stabilitu rodiny. Charakterizují zde faktory, které ovlivnily potencionální ztrátu příjmu, následným vypořádáním s touto situací ze strany rodiny a zdali využili nabízenou finanční podporu od státu, popřípadě z jakých důvodů ne. V případě zlepšení finanční situace se zaměřím na důvody a faktory, které příjmy pozitivně ovlivnily. V neposlední řadě se práce zaměří na krizovou komunikaci vlády a dalších státních institucí, způsob předávání informací širší veřejnosti, a zdali tato komunikace byla prezentována srozumitelně a jasně. Praktická část práce analyzuje provedené dotazníkové šetření na úplných rodinách s alespoň jedním dítětem na základní škole a porovnává jejich výsledky s již zveřejněnými daty a výzkumy.

Abstract

The bachelor's thesis focuses on identifying the changes in family financial stability that families had to face with in conjunction with the COVID-19 pandemic. The work is devoted to the definitions of fundamental terminology, specific changes in the performance of the profession, political action of state institutions and their effects on the financial stability of the family. I describe the variables that could have resulted in a potential loss of income, the family's subsequent response to this situation and whether they utilized the state's offer on financial support as well as the reasons behind that decision. In the event of an improvement in the financial situation, I will focus on the reasons and factors that had a positive impact on income. Finally, the work will focus on the crisis communication of the government and other state institutions, the method of transmitting information to the wider public and whether this or not this communication was presented in an understandable and clear manner. The practical part of the paper analyzes a questionnaire survey conducted on single-parent families with at least one child enrolled in elementary school and compares its findings with previously released data and research.

Klíčová slova

finance, pandemie COVID-19, snížení příjmů, finanční dopady, rodiny, komunikace vládních institucí

Keywords

finances, COVID-19 pandemic, reduced income, financial stability, families, government communications

Title/název práce

Vliv pandemie COVID-19 na finanční stabilitu rodiny.

The impact of the COVID-19 pandemic on the financial stability of families.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Ing. Olze Angelovské, Ph.D. za cenné rady a zkušenosti, které mi pomohly s vypracováním této bakalářské práce a své rodině a přátelům, kteří mi byli neodmyslitelnou podporou v průběhu celého bakalářského studia.

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíl práce a výzkumné otázky	2
3	Rodina	3
4	Chudoba	3
4.1	Absolutní chudoba	4
4.2	Relativní chudoba	5
5	Sociální nerovnost	5
5.1	Sociálně ekonomická nerovnost.....	6
5.2	Sociálně kulturní nerovnost	6
6	Pandemie Covid-19 a její dopad na ekonomiku České republiky	7
7	Pandemie Covid-19 a její vliv na chudobu a sociální nerovnosti	9
7.1	Dopady pandemie COVID-19 na změnu výuky na základních školách	11
7.1.1	Výhody distanční výuky pro finance rodiny	12
7.1.2	Nevýhody distanční výuky pro finance rodiny	13
8	Nabídka státní pomoci v období pandemie COVID-19	14
8.1	Mimořádná okamžitá pomoc Covid-19 (MOP Covid-19).....	14
8.2	Program Antivirus	14
8.3	Plošná podpora podnikatelů.....	15
8.4	Krizové ošetřovné	16
8.5	Příspěvek zaměstnanci při nařízené karanténě	16
8.6	Opatření pro klienty bank.....	16
9	Komunikace vlády a dalších státních institucí v období pandemie Covid-19	18
10	Uvedení do problematiky hranice příjmové chudoby v České republice	21
11	Metody výzkumu a sběr dat	23
11.1	Analýza dat.....	24
11.2	Hypotézy	25
12	Výsledky výzkumu	26
13	Diskuse	41

14	Závěr	44
15	Summary	46
16	Použitá literatura	48
17	Seznam zkratek, tabulek, grafů a příloh.....	56
17.1	Seznam použitých symbolů a zkratek.....	56
17.2	Seznam tabulek	56
17.3	Seznam grafů.....	57
17.4	Seznam příloh.....	57

1 Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje identifikaci finanční stability rodin, se kterými se musely rodiny potýkat v souvislosti s pandemií COVID-19 v České republice. Vzhledem k tomu, že vrchol pandemie proběhl poměrně nedávno, tak neexistuje příliš prací, které by se zaměřovaly spíše na finanční problémy, či naopak stabilitu finančních zdrojů, rodin, oproti zdravotním následkům prodělání nemoci SARS-CoV-2. Ráda bych proto zjistila, jak se potýkaly rodiny s rapidními změnami v možnosti vykonávání práce díky opatřením státních institucí a orgánů, a jakým způsobem tato situace (ne)ovlivnila jejich rodiny v rámci České republiky.

V současné době spíše převažují články, výzkumné práce či studie ohledně zdravotních dopadů SARS-CoV-2 na člověka (Thurnawaldová, 2022; Hohne, 2021; Valášková, 2020, a další). Protože však vnímám za stejně důležité, ne-li více, věnovat se i sociálním dopadům, či dalším sociálním faktorům, tak proto se práce zabývá, jakým způsobem postihla pandemie COVID-19 rodiny v České republice a jejich sociální status.

Zajímalo by mě, jakým způsobem rodiny zvládaly situaci, kdy jednotliví členové (ne)mohli vykonávat svoji práci (z důvodu onemocnění Covidem, zákazem vykonávání činnosti aj.), zda věděly o možnosti zažádání si podpory od státu, popřípadě jestli kompenzace, okamžité mimořádné pomoci a další nabízené pomoci byly dostatečně užitečné. V opačném případě mě zajímá, z jakých důvodů rodiny změny nepocítily. Jako další důležitou součást vnímám reakci rodiny na pokles příjmu (popřípadě postavení rodiny k tomu, aby neztratily část výdělku), jak moc ovlivnila příjmy rodiny práce z domova, či pokles na 60 % mzdy a zdali příjmy též ovlivnila online výuka u dětí na základních školách (z důvodu nutnosti zůstat s dítětem/děťmi doma, nebo nenadálá potřeba pořídit více počítačů do rodiny). V případě nezhoršení finanční situace (či dokonce zlepšení) se práce zaměří na způsoby udržení/zlepšení finanční stability rodiny.

Druhá část této práce se věnuje komunikaci ze strany vlády, ministerstva zdravotnictví a dalších státních (či mezinárodních) institucí a zjištění, jestli instituce prezentovaly své úmysly a opatření dostatečně srozumitelně pro širší veřejnost a zda díky těmto projevům dokázaly rodiny zjistit, na jakou pomoc mají nárok a jak o ni požádat. V případě využití pomoci od státu mě zajímalo, zdali byla pomoc dostatečná a jestli rodině přišla včas.

2 Cíl práce a výzkumné otázky

Cílem práce je identifikace změny ve finanční stabilitě a chování rodin v důsledku pandemie COVID-19, včetně faktorů, které ovlivnily finanční situaci rodin a ochranným krokům, které rodiny případně podnikly. Bakalářská práce též identifikuje přístup rodin k vládním informacím, a jakým způsobem státní instituce/vláda v době pandemie komunikovala(y). Celkovým cílem bude rozebrání jednotlivých faktorů, které ovlivnily finanční stránku rodiny a zároveň reakci rodin na situaci pandemickou situaci v České republice.

Výzkumné otázky:

Jakým způsobem ovlivnila pandemie COVID-19 finanční stabilitu rodin?

Jaké ochranné kroky podnikla rodina v případě zmenšení příjmů (půjčky od bankovních i nebankovních institucí, podpora od státu, využití vlastních rezervních finančních prostředků a další)?

Jakým způsobem komunikovala vláda a další státní instituce nová opatření širší veřejnosti (včetně míry srozumitelnosti)?

V závislosti na cíli práce je potřeba v rámci teoretické části definovat chudobu a její hranice, vznik sociálních nerovností, propojení pandemie COVID-19 spolu s chudobou a financemi, vliv pandemie na vykonávání povolání a studium žáků na základních školách. Práce též definuje rodinu, její funkce, vývoj, základní typologii a ekonomické dopady pandemie na každodenní život. Výzkumná část a následná diskuse se zaměří na propojení poznatků z teoretické části s výsledky dotazníkového šetření a na zodpovězení výše uvedených výzkumných otázek.

Teoretická východiska

První část práce se zaměřuje na vymezení relevantních teoretických východisek relevantních pro téma této bakalářské práce. Bakalářská práce definuje chudobu, její stanovenou hranici v České republice a následně vzniklé sociální nerovnosti. Dále se zabývá vymezením pojmu rodiny, nabídnuté pomoci vládních institucí, její komunikaci a způsobu předávání informací v době pandemie COVID-19.

3 Rodina

Mezi základní funkce rodiny můžeme zahrnout učení jedince sociálně žít, seznámení se se společenskými hodnotami, idejemi, jazykem, uspokojení sexuálních potřeb či ekonomické funkce materiální povahy (Reichel, 2008). Jelikož pojem rodina není v českém právu přímo definován, vyskytuje se mnoho definic. V Zákoně č. 89/2012 Sb. jsou pouze definována obecná ustanovení, která se týkají rodičů a dětí (povinnosti a práva). Není zde ale definováno, zdali se za rodinu pokládají rodiče a dítě, několik dětí, založení manželství, či jiná právní událost. Pro tuto práci si proto definujeme pojem rodina jako společné soužití matky, otce a alespoň jednoho dítěte v jedné domácnosti.

„Rodina je soubor lidí spojených krví, manželstvím, adopcí a sdílející základní zodpovědnost za reprodukci a péči o členy společnosti, zabezpečení biologického přežívání, citového a rozumového vývoje a místa společenské kontroly v procesu socializace.“ (Sekot, 2006)

4 Chudoba

Mezi nejvíce užívanou definici (Mareš, 1994; Ringen 2005 a další) chudoby patří zejména odkaz na sociální postavení člověka prostřednictvím materiálního nedostatku, vyskytující se převážně v rozvojových zemích, což se využívá k poukázání na stav, který neposkytuje lidem podmínky důstojné pro život a uspokojování základních lidských potřeb včetně stratifikace sociálních pozic a skupin. Chudoba též úzce souvisí se sociálním vyloučením díky nízkému standardu života a životních šancí (Mareš, 2000). Má řadu socioekonomických dopadů včetně nerovnosti v přístupu ke službám, vyjádření názorů a volby, přístupu ke slušné práci a příležitostem. Chudoba je též spojená s porušováním

lidských a pracovních práv (nucené práce, dětská práce, obchod s bílým masem atd.). Dle Organizace spojených národů (OSN) je na světě více než 700 milionů lidí, kteří žijí v nepřijatelných podmínkách chudoby, zejména v Asii, Africe, Latinské Americe a v dalších méně rozvinutých zemích (United Nations, 2021).

Chudoba je však multidimenziální, není pouze nedostatkem materiálních zdrojů, ale také mnoha dalších faktorů ovlivňujících životní standard. Příjmová chudoba se nemusí shodovat s chudobou vyjádřenou ve spotřebě a materiální deprivaci. Chudoba je proto spíše procesem, který závisí na mnoha faktorech, včetně hloubky a trvání. Vymezení chudoby je relativní a závisí na konkrétním sociálním standardu (Sirovátka, Mareš, Večerník, & Zelený, 2002).

Jelikož neexistuje pouze jedna definice chudoby, tak i její měření závisí na konkrétní definici a konceptu chudoby, kterou používáme, avšak důležitým předpokladem pro jakoukoliv analýzu chudoby jsou kvalitní a dostatečná data o příjmech domácností – oficiální statistiky či spotřeby domácností, včetně příjmů a výdajů. Na konci 20. století se pro zjištění úrovně chudoby v České republice používaly převážně objektivní koncepty. Oficiální hranice chudoby v zemi byla definována jako existenční minimum nutné k přežití a byla stanovena zákonem, viz kapitola Hranice příjmové chudoby v České republice (Nedomová & Špiláčková, 2014).

4.1 Absolutní chudoba

Absolutní chudoba, též nazývaná extrémní, nastává v případě, že příjem domácnosti klesne pod určitou úroveň, což znemožňuje uspokojení základních životních potřeb. OSN do skupiny základních životních potřeb zahrnuje přístup k potravinám, hygienickým zařízením, informacím, vzdělání, zdravotní péči či nezávadnou pitnou vodu. Mezi projevy chudoby patří hlad a podvýživa, omezený přístup ke vzdělání, sociální diskriminace a vyloučení či nedostatečná participace při rozhodování (United Nations, 2022). Mezinárodní hranice absolutní chudoby je stanovena na \$1,90 (v cenách pro rok 2011) za osobu na den. V roce 2019 se vyskytovalo pod hranicí chudoby 648 milionů lidí po celém světě (The World Bank, 2022). K měření absolutní chudoby se nejčastěji využívají hlediska základních potřeb nebo přístup z hlediska základního spotřebního koše a potravinového průměru (Nedomová & Špiláčková, 2014).

4.2 Relativní chudoba

Chudoba relativní lze charakterizovat jako míru chudoby, která se mění v závislosti na dalších okolnostech – nejčastěji dle aktuální ekonomiky (s rostoucím bohatstvím společnosti roste i množství zdrojů a příjmů, které společnost považuje za nezbytné pro řádné životní podmínky). Relativní chudoba nastává, když domácnost klesne na 60 % průměrného příjmu domácnosti. Domácnost si nemůže dovolit více než základní potřeby, jedná se proto spíše o sociální vyloučení (EndPoverty, 2023). Relativní chudoba využívá k měření statistické míry jako sledování materiálních a jiných forem deprivace, index veřejných potřeb a další (Nedomová & Špiláčková, 2014).

Mezi další koncepty chudoby též patří objektivní (stanovení měřitelnosti podle společenského konsenzu ve státě; osoba může být chudá v určitém státě, ale nemusí být v jiném) a subjektivní chudoba (osobní zkušenost člověka s chudobou) či například nová (znevýhodněná pozice jedince a sociálních skupin na trhu práce) a stará chudoba (chudoba demografická, či horizontální), které se zaměřují na chudobu spjatou s trhem práce (Nedomová & Špiláčková, 2014). V této práci budeme především pracovat s pojmy absolutní a relativní chudoba.

5 Sociální nerovnost

Sociální stratifikace (též sociální nerovnost) značí rozvrstvení společnosti na hierarchii, kde na vrcholu pyramidy nalezneme tzv. bohaté a mocné osoby, zatímco na spodu pyramidy jsou lidé, kteří žijí na okraji společnosti, lze je také charakterizovat jako chudé. Stratifikace má příčinu v nerovném rozdělení materiálních i nemateriálních statků (Šanderová, 2022). Sociální nerovnost se týká rozdílného přístupu ke zdrojům a jejich využívání v mnoha oblastech, které mají za následek rozdíly mezi pohlavím, rasou, třídou a dalšími ukazateli. Pojem sociální nerovnost označuje pouze rozdíly v takových parametrech (zdroje, služby, zboží, po kterých je ve společnosti poptávka), které mají vliv na sociální postavení jedince (Hoffmann, 2008).

„Sociální nerovnost existuje, když lidé dostávají více hodnotných statků než ostatní díky svému postavení v sociální síti vztahů.“ (Hradil, 2001)

5.1 Sociálně ekonomická nerovnost

Sociálně ekonomická nerovnost neboli příjmová nerovnost, odkazuje na způsob rozdělení příjmů mezi obyvatele (European Commission, 2017). V případě, že se stát potýká s vysokou příjmovou nerovností, tak se též zvyšují rozdíly mezi lidmi a domácnostmi, které disponují určitým příjmem. Díky tomuto jevu dochází k ovlivnění spotřebního chování skupin. Když v daném státě existuje příliš vysoká míra nerovnosti v příjmech, může to mít negativní dopady na hospodářství státu a vést k hospodářským problémům, včetně možné recese (Stratil, 2014). V současné době je sociálně ekonomická nerovnost spojována se zdrojem příjmu, sférou produkce a směny zboží a služeb (Šanderová, 2022).

5.2 Sociálně kulturní nerovnost

Dle socioložky Fraserové jsou nerovnosti mezi různými skupinami lidí, jako jsou muži a ženy, jiné rasy a etnika či odlišné generace, důsledkem symbolického hodnocení, které těmto skupinám přisuzuje nižší status v hodnotovém systému společnosti, což se odvíjí dle kulturního kontextu a projevují se v rámci kulturních norem a očekávání. Sociokulturní nerovnosti mají přímý následek umístění jedince v socioekonomické struktuře (Šanderová, 2022). Mezi velmi známé příklady kulturní nerovnosti lze zařadit problematiku rasismu či genderové nevyváženosti.

Oba typy sociálních nerovností spolu úzce souvisí, jako příklad si lze uvést osobu s nižším sociokulturním statutem, která se uchází o pracovní pozici – osoba pravděpodobně nebude mít vysokou šanci na úspěch, oproti osobě s vyšším sociokulturním zázemím (Šanderová, 2022).

6 Pandemie COVID-19 a její dopad na ekonomiku České republiky

Rok 2020 byl vnímán jako velmi náročný z důvodu velkého množství vládních opatření omezující ekonomickou aktivitu v České republice mířící na zpomalení šíření nákazy COVID-19, díky čemuž zaznamenala ekonomika ČR hluboký propad (MPSV, 2021).

Dne 14. března 2020 bylo vydáno Usnesení vlády České republiky o přijetí krizového opatření, ve kterém se zakazuje maloobchodní prodej a prodej služeb v provozovnách na výjimky (potravin, pohonné hmoty, hygienické zboží a další). V dubnu se vyskytla první soudní řízení, ve kterých byla kritizována disproportionálna opatření (Ondřejek, 2020).

Mezi podstatné výdaje vládních institucí patřila přímá podpora osob samostatně výdělečně činných (OSVČ), program Antivirus a další významné dotace na produkci, náhrady zaměstnancům, sociální dávky či nákup zdravotních ochranných potřeb a materiálu. Příjmy vládních institucí ovlivnily převážně prominuté zálohy OSVČ na sociální a zdravotní pojištění a odpuštění pojistného na sociální zabezpečení placené zaměstnavatelem (ČSÚ, 2021). Díky výše uvedeným faktorům dosáhl schodek v roce 2020 státního rozpočtu 367,4 miliard Kč, který byl nejvyšší v historii České republiky. O rok později schodek dosáhl necelých 420 mld. Kč i navzdory uvolňujícím se ekonomickým restrikcím, který překonal doposud nejhorší výsledek o více než 52 mld. Kč, přičemž výdaje související s pandemií COVID-19 tvořily pouze o 6,72 mld. Kč více než předchozí rok. Nezaměstnanost v roce 2021 byla přitom nejnižší v Evropské Unii s 2,8 %, čemuž přispěl mimo jiné i program Antivirus (Nejvyšší kontrolní úřad, 2022). Schodky státního rozpočtu v letech 2018–2022 v porovnání s nezaměstnaností lze najít v tabulce č. 1.

V roce 2020 vynaložila Česká republika 5,4 % hrubého domácího produktu (HDP) na přímá opatření spojená s pandemií koronavirem, v porovnání se sousedními zeměmi a Maďarskem to bylo druhé nejnižší množství financí. V témže roce zaznamenala ČR nejvyšší pokles HDP v historii samostatné ČR o 5,6 %. Výrazný nárůst se objevil i v podobě více než 99 tis. přerušovaných živností OSVČ (viz graf č. 2), obchodních společností ubylo o necelé tři tisíce (Nejvyšší kontrolní úřad, 2021).

V tabulce č. 1 lze spatřit vývoj schodku státního rozpočtu České republiky v letech 2018–2022 v porovnání s nezaměstnaností v daném roce. Mezi lety 2019 a 2020 lze

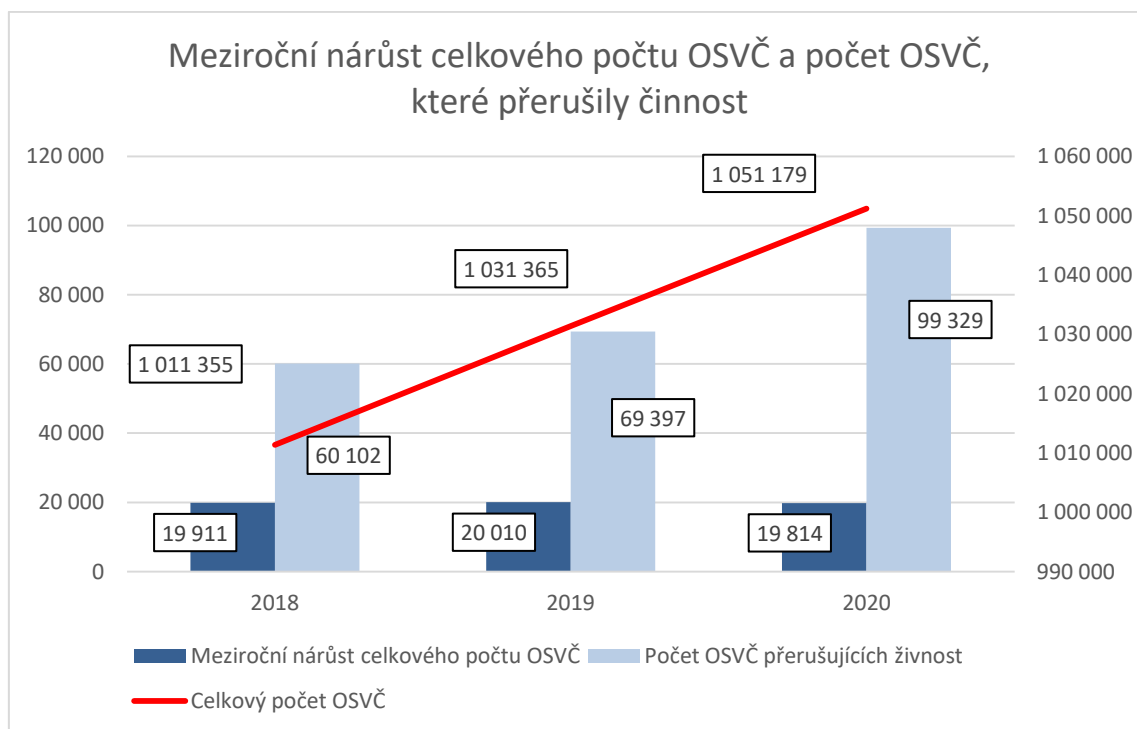
zaznamenat téměř třináctinásobný nárůst schodku státního rozpočtu, který ovlivnil začátek pandemie COVID-19. Vláda zavedla řadu preventivních opatření, která si kladla za cíl posílit ekonomiku ČR a zachovat vysokou zaměstnanost pomocí finančních transferů obyvatelstvu a půjčkám podnikatelům. Sociální dávky tvořily 40,3 % výdajů státního rozpočtu. Na konci roku 2020 se vyšplhal státní dluh na 2 049,7 mld. Kč a nezaměstnanost vzrostla na 4,02 % (Ministerstvo financí, 2020). Navzdory ekonomickému růstu 3,3 % v roce 2021 činil schodek 419,37 mld. Kč, což je historicky největší částka v ČR. V roce 2021 již bylo 37 % veškerých výdajů státního rozpočtu věnováno sociálním dávkám, zde můžeme zaznamenat pokles oproti roku předchozímu (Ministerstvo financí, 2021). Tabulka obsahuje několik dalších let, které slouží především k porovnání schodků státního rozpočtu a získání představy o jejich vývoji.

Tabulka č. 1 - Schodky státního rozpočtu České republiky v porovnání dle nezaměstnanosti

Rok	Schválený rozpočet (v mld. Kč)	Deficit státního rozpočtu ke konci roku (v mld. Kč)	Ministr financí	Nezaměstnanost v % (dle ČSÚ)
2018	-50	+ 2,94	Alena Schillerová (ANO)	3,07
2019	-40	- 28,52	Alena Schillerová (ANO)	2,87
2020	-40 -300 -500	- 367,45	Alena Schillerová (ANO)	4,02
2021	-320 -500	- 419,70	Alena Schillerová (ANO)	3,49
2022	-376 -280 -375	- 360, 41	Alena Schillerová (ANO) Zbyněk Stanjura (ODS)	3,72

Zpracování vlastní, zdroj dat: Ministerstvo financí České republiky, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022; Český statistický úřad, 2022

Graf č. 1 - Meziroční nárůst celkového počtu OSVČ a počet OSVČ, které přerušily činnost

Zpracování vlastní, zdroj dat: Nejvyšší kontrolní úřad, 2021

Dle výzkumu z období března až června 2020 lze zaznamenat vliv ekonomických změn v domácnostech na psychické zdraví osob. V případě klesnutí příjmů více než 50 % oproti příjmům před vypuknutím pandemie se projevíly duševní problémy u necelé třetiny respondentů. V témže výzkumu 70 % respondentů uvedlo, že v průběhu krize zaznamenalo alespoň nějaký pokles příjmů (Bartoš, Cahlíková, Bauer, & Chytilová, 2020), což je poměrně markantní rozdíl oproti výsledkům výzkumu provedeného pro tuto bakalářskou práci (viz kapitola 12 Výsledky dotazníkového šetření).

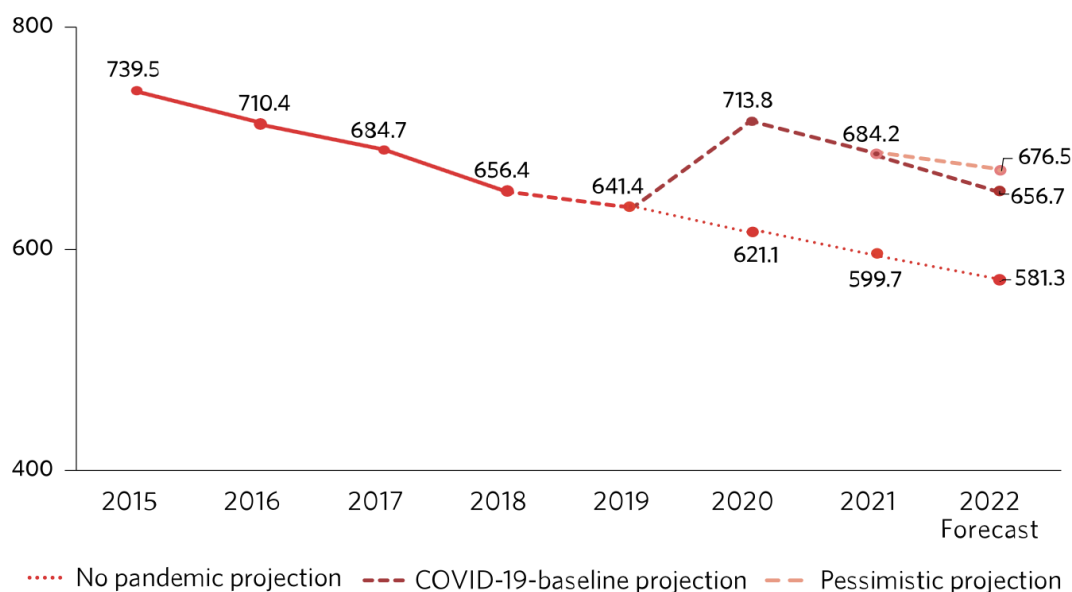
7 Pandemie COVID-19 a její vliv na chudobu a sociální nerovnosti

Ztráta povolání je z dlouhodobého hlediska přímou příčinou chudoby, zároveň jej doprovází pouze ekonomické, ale i sociální, zdravotní, či psychické dopady (Kolářová, 2019). Dle zprávy UNICEF a Světové banky z roku 2022, která se zaměřovala na identifikaci dopadu pandemie COVID-19 převážně v oblasti subsaharské Afriky se projevilo, že minimálně dvě třetiny domácností s dětmi byly zasaženy více než domácnosti

bez dětí a též více pociťovaly snížení příjmů (World Bank Group, UNICEF, 2022). Pokud se zaměříme více na postavení České republiky, tak v období prvního uzavření škol v roce 2020 došlo k poklesu hrubého domácího produktu na obyvatele, díky čemuž se předpokládá nárůst míry dětské chudoby o přibližně 17 %. Dle odhadů chudoba postihla 35 000 dětí v České republice (UNICEF, 2021). V důsledku pandemie se celosvětová míra chudoby zvýšila z 8,3 % (2019) na 9,2 % v roce 2020, což představuje první nárůst extrémní chudoby od roku 1998 a největší nárůst od roku 1990. Díky tomuto jevu se též předpokládá zpomalení snižování chudoby o přibližně tři roky (United Nations, 2021).

Níže uvedený graf č. 2 vyobrazuje počet lidí v letech 2015-2021, kteří žijí pod hranicí absolutní chudoby. Díky pandemii lze zaznamenat prudký nárůst extrémní chudoby, který je nejvyšší od roku 1990. Pod hranici extrémní chudoby se dostalo dalších 93 miliónů lidí na celém světě. Od té doby byl zaznamenán pouze malý pokrok směrem k eliminaci extrémní chudoby do roku 2030 (United Nations, 2022).

Graf č. 2 - Počet lidí žijících za méně než 1,90 USD na den

Zdroj dat: United Nations, 2022

Za zmínku zde stojí i tzv. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, upravené v Zákoně č. 108/2006 Sb., který definuje terénní a ambulantní služby pro rodiny s dětmi. Hlavním smyslem je zprostředkování kontaktu se společností, prevence, terapie a pomoc při každodenním životě. Tyto služby byly uzavřeny spolu s dalšími podniky k 16. březnu 2020. Rodiny, které doposud využívaly sociálně aktivizační služby, se uprostřed největší

krize ocitly samy bez pomoci, přičemž včasná sociální práce je klíčová pro rodiny s dětmi v nouzi. Děti se musely přizpůsobit distanční výuce, aniž by rodina měla prostředky k zajištění vzdělávání svého dítěte. Pracovníci Odboru sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) nemohli navštěvovat rodiny a kontrolovat výchovu dítěte. Mohlo zde dojít k nárůstu týrání dětí, zanedbání péče či domácímu násilí (Vláda ČR, 2020), což může být dalším aspektem v prohlubování nerovností. Ke stresu a úzkostem z pandemie se navíc přidaly i finanční problémy nízkopříjmových rodin.

Lze říci, že rodiny s nízkými příjmy jsou více zvyklé na omezené rozpočty a průběžně se snaží najít kreativní způsoby, leč časově náročnější, jak co nejvíce ušetřit (slevy v obchodech, cestování do jiného města pro nákupy, knihovny, veřejná doprava aj.) oproti rodinám s příjmy vyššími. V průběhu pandemie spolu s novými opatřeními bylo pro tyto rodiny náročné udržovat zaběhlé způsoby. Mnoho z nich bylo nuceno využívat bližší, ale dražší obchody, popřípadě dovoz (např. z důvodu nařízené karantény rodiny). Udržení nového „pandemického“ životního stylu s omezeným rozpočtem se tak stalo téměř nemožným a rodiny musely spoléhat na pomoc od státu (Brewer & Patrick, 2021).

U lidí s nízkým socioekonomickým statusem se též zvyšuje možnost vystavení nákaze COVID-19. Je vyšší pravděpodobnost, že žijí v domácnostech o více členech, špatných bytových podmínkách a omezenému přístupu k prostoru, kde není možné dodržovat doporučený odstup. Tato skupina lidí je též častěji zaměstnána v povolání, která neposkytují možnost práce z domova, a díky tomu je pro ně těžší dodržovat stanovená opatření, natož karanténu, která by jejich příjem ještě více poznamenala. Stres spojený s finanční nejistotou výrazně poškozuje duševní zdraví a zároveň oslabuje imunitní systém, který je náchylnější k řadě nemocí a v případě podcenění onemocnění se osoby dostávají do zdravotnických zařízení příliš pozdě, kdy už je onemocnění v pokročilém stádiu (Patel, a další, 2020).

7.1 Dopady pandemie COVID-19 na změnu výuky na základních školách

V březnu 2020 byla na základních školách zakázána osobní účast žáků, což vedlo pro rodiny k rychlému přizpůsobení se přechodu z prezenční na distanční výuku. Rodiny se díky novému opatření mohly potýkat s neočekávanými finančními výdaji, které měly za cíl zajistit žákovi možnost vzdáleně studovat. V této části práce si shrneme výhody a

nevýhody distanční výuky včetně jejího vlivu na finanční stabilitu rodiny. Distanční výuka se poměrně liší mezi jednotlivými úrovněmi vzdělávání, v této práci se však budu zabývat distanční výukou týkajících se pouze žáků na základních školách z důvodu zaměření výzkumné části práce na úplné rodiny s alespoň jedním dítětem na základní škole.

V případě základních škol bychom mohli definovat distanční výuku jako tzv. samostudium žáka v domácím prostředí namísto fyzického navštěvování vzdělávací instituce. Žáci se domlouvají a řeší problémy se svým vyučujícím pouze vzdáleně skrze online nástroje, jako jsou e-maily, internetové odkazy a stránky či další vzdělávací aplikace.

Výuka může mít formu samostudia (tzv. asynchronní výuka), kdy žáci dostávají pokyny od vyučujících o studijních materiálech, pomocí nichž studenti mají dosáhnout požadovaných vědomostí. Záleží pouze na žácích kdy, jakým způsobem a tempem zadané úkoly vyplní. V kombinaci s online hodinami (tzv. synchronní výuka) – žáci se pomocí speciálních aplikací přihlásí v určitý čas pomocí digitálních technologií a softwarových nástrojů na online hodinu, kde jim učitel odpřednáší látku vzdálenou formou – by měli žáci dosáhnout předpokládaných výsledků a dodržet studijní plán. Žák nemusí nikam cestovat, postačí mu pouze technické vybavení a přístup k internetu. Skupina žáků vypracovává společně zadané úkoly ve stejný čas bez potřeby být na stejném fyzickém místě (MŠMT, 2020). Žáci jsou díky distanční výuce více vedeni k samostatnosti a odpovědnosti za průběh jejich vzdělávání. Níže jsem identifikovala výhody a nevýhody distanční výuky pro finance rodiny.

7.1.1 Výhody distanční výuky pro finance rodiny

- a) Úspora na cestování – V případě každodenního dojíždění žáka do vzdělávací instituce může distanční výuka ušetřit rodině výdaje spojené s cestováním. Ovšem v případě nenadálého uzavření škol, tak žáci, kteří vlastnili předplacené karty na delší časový úsek nelze hovořit o úspoře, ale spíše prodělání a zbytečně investovaných peněz.
- b) Větší flexibilita studenta – V případě pracujících studentů nad 15 let lze lépe zkombinovat pracovní dobu s vykonáváním studia (online hodiny jsou předem nahrané a přístupné a žák není omezen konkrétním časem). Tato výhoda se však netýkala cílové skupiny této práce.

7.1.2 Nevýhody distanční výuky pro finance rodiny

- a) Technické vybavení – Jednotliví žáci nemusí vlastnit dostatečné technické vybavení ke každodennímu online studiu (počítače, kvalitní internetové připojení). Jelikož jsou tyto položky poměrně drahé, může to znamenat pro rodinu větší finanční náklad, který nemusejí být schopné zaplatit.
- b) Tvorba větších nerovností v dosaženém vzdělávání
- c) Větší spotřeba energií/potravin v domácnosti
- d) Skloubení práce rodičů a distanční výuky dětí (popřípadě nutnost placení chůvy/doučovatele na hlídání dítěte – první stupeň ZŠ)

Prvotní uzavření škol a školských zařízení proběhlo 11. března 2020 skrze nařízení Ministerstva zdravotnictví České republiky a jejího ministra zdravotnictví Adama Vojtěcha. Zakázána byla osobní přítomnost žáků a studentů na základním, středním a vyšším odborném vzdělávání podle zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, z důvodu nepříznivého vývoje epidemiologické situace výskytu onemocnění COVID-19, pro potřebu ochrany před výskytem a šířením onemocnění COVID-19, které představuje vyšší riziko přenosu onemocnění vzhledem k vysoké kumulaci osob ve vymezeném prostoru (Ministerstvo zdravotnictví, 2020). Mimořádné opatření mělo trvat dle ministra zdravotnictví alespoň dva týdny od vydání. Poprvé byly školy opět otevřeny pouze pro studenty vysokých škol, žáky 9. ročníků ZŠ a maturanty, kteří se mohli na dobrovolné bázi vrátit zpět do škol 20. dubna 2020. Celkem byli studenti základních škol v režimu distančního vzdělávání 94 dní pro první stupeň ZŠ a 141 dní pro druhý stupeň ZŠ (Vláda České republiky, 2021)

8 Nabídka státní pomoci v období pandemie COVID-19

V této části práce se budu věnovat konkrétním krokům, které vláda podnikla jako pomoc při pandemii COVID-19, jejich účinnost a počty podaných žádostí. Tyto kroky měly za účel pomoc lidem i firmám a snížit dopad pandemie na ekonomiku České republiky. Oblastí, na které se vláda zaměřila je ovšem mnoho, proto se práce bude zaměřovat pouze na ty, které byly nejvíce propagované a využívané obyvatelstvem.

8.1 Mimořádná okamžitá pomoc COVID-19 (MOP COVID-19)

Pokud se osoba, žijící na území České republiky, prokazatelně ocitne ve finanční tísní kvůli nedostatku peněz v souvislosti s pandemií COVID-19, tak mohla zažádat o jednorázovou dávku hmotné nouze mimořádné okamžité pomoci, která je zaměřena na úhradu nezbytně nutných nákladů na život – nájem, energie, jídlo, hypotéka. Nelze ji použít na nákup léků, splácení leasingu či podnikání (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020). O MOP COVID-19 mohou zažádat i rodiče dětí do 10 let, kteří museli zůstat doma z důvodu uzavření škol či karantény na ošetřovně (Vláda ČR, 2021). Nejvíce problematickou částí zde byla vysoká chybovost odevzdaných formulářů žádostí o MOP – téměř 90 %. Mezi nejčastější chyby patřily neúplné žádosti či nedoložené povinné přílohy. Mezi důvody chybovosti patří omezení dostupnosti poboček Úřadu práce z důvodu vyhlášení nouzového stavu a nevhodné nastavení pro osoby žádající o MOP (častěji s nižším dosaženým vzděláním), pro něž vyplnění formuláře může být náročné a potřebují pomoc zaměstnanců Úřadu práce (Vláda ČR, 2020). Celkový počet žádostí v období od 1. března do 18. května 2020 bylo 8 797, z toho 4 496 přiznaných (Úřad práce, 2020).

8.2 Program Antivirus

Program Antivirus byl schválen koncem března 2020 na základě Zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, a byl zaměřený na kompenzaci nákladů zaměstnavatelům v případě, že jejich zaměstnancům byla nařízena izolace až do 80 % uznatelných nákladů. Zároveň zaměstnanec v případě karantény získal náhradu mzdy 60 % výdělku (Vláda ČR, 2021). Cílem programu Antivirus bylo zmírnění dopadů pandemie COVID-19 na zaměstnanost v České republice a byl určen všem zaměstnavatelům, kteří nemají kryté mzdy veřejnými rozpočty. Hlavním účelem byla částečná nebo celková náhrada mzdových nákladů pro zaměstnance z důvodu překážek ve výkonu povolání (MPSV, 2021). Ke konci

roku 2020 bylo celkem vyplaceno 21,8 mld. Kč ve 2 482 milionech příspěvcích na náhradách mezd zaměstnanců, průměrně každá čtvrtá firma a každý čtvrtý zaměstnanec v soukromé sféře využil vládní program Antivirus (A+B). Program Antivirus dokázal i navzdory poklesu hrubého domácího produktu (HDP) udržet nezaměstnanost bez vyšších dopadů (MPSV, 2020).

8.3 Plošná podpora podnikatelů

Další finanční pomocí, kterou stát v době pandemie nabízel, byla plošná podpora podnikatelů, která se skládala z dotačního programu COVID 2021, dotačního programu COVID na nepokryté náklady, kompenzačního bonusu a odložení povinnosti elektronické evidence tržeb.

Dotační program COVID 2021 byl zaměřen na podnikatele a firmy, kterým v rozhodném období poklesl obrát alespoň o 30 %. Výše možné finanční podpory byla vypočítána násobením částky 300 Kč, počtu zaměstnanců (pracujících na plný úvazek v rozhodném období) a počtem dnů v tomto období. Druhý typ dotačního programu se zaměřoval na nepokryté náklady pro podnikatele a firmy, které prokázali pokles tržeb minimálně o 30 % oproti stejnému období v roce 2019. Podpora činila 40 % nepokrytých nákladů, s maximální výší 20 milionů Kč na žadatele. Oba dotační programy nebylo možné kombinovat a též nebylo povoleno, aby současně probíhal s kompenzačním bonusem (Vláda ČR, 2021).

Kompenzační bonus měl za cíl kompenzaci dopadů na činnost osob samostatně výdělečně činných (OSVČ), společníky vybraných společností s ručením omezeným a osobám pracujícím na základě dohod o pracovní činnosti a o provedení práce. Nárok na kompenzační bonus měly ty osoby, které zaznamenaly pokles tržeb o alespoň 30 %. Maximální výše byla 1000 Kč za kalendářní den (v případě karantény/izolace byla výše snížena na 500 Kč), pro lidi pracující na dohody byla výše kompenzačního bonusu 500 Kč za den. (Vláda ČR, 2021). Žadatelé mohli celkem získat až 71 000 Kč (Ministerstvo financí ČR, 2020).

Počet žádostí ke dni 17. 04. 2021 o vyplacení kompenzačního bonusu přijatých ke zpracování finanční správou bylo 196 517. Nejvyšší počet podaných žádostí bylo v hlavním městě Praze – celkem 25 745 žádostí, a průměrně vyplacená částka na jednu žádost byla 24 833 Kč. Vysoká chybovost byla především ve špatně vyplněných žádostech a formátu odeslaných žádostí (Finanční správa, 2020). Poslední termín pro podání žádosti

o kompenzační bonus proběhl 2. srpna 2021, přičemž finanční správa od spuštění programu vyřídila více než 2,5 milionu žádostí a zadala příkaz k vyplacení necelých 44 mld. Kč (Finanční správa, 2021).

Poslední částí plošné podpory podnikatelů byla možnost odložení povinnosti evidence elektronické evidence tržeb (nehrozil žádný postih za nevedení) až do konce roku 2022 (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2020).

8.4 Krizové ošetřovné

Pro zaměstnance a osoby pracující na DPP a DPČ (odvádějící sociální pojištění), kteří museli z důvodu karantény zůstat se svými dětmi doma, zajistila vláda nárok na zvýšené ošetřovné ve výši 80 % vyměřovacího základu (minimální částka 400 Kč za den). Hranice věku dítěte byla stanovena na deset let a nárok mají kromě rodičů na ošetřovné i další příbuzní, včetně prarodičů. Platnost byla od začátku listopadu 2021 (Vláda ČR, 2021). Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) se na svých internetových stránkách zaměřilo na vysvětlení a rady k podávání žádostí o ošetřovné ve formě informačního videa a shrnutí aktuálních informací o ošetřovném (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2021). V souvislosti s pandemií bylo na ošetřovném v roce 2020 vydáno 11,4 mld. Kč, do této částky se ovšem nezahrnuje tzv. ošetřovné pro OSVČ, které činily 2,3 mld. Kč (ČSÚ, 2021).

8.5 Příspěvek zaměstnanci při nařízené karanténě

V případě nařízené karantény bylo možné zažádat o mimořádný příspěvek jako částečnou náhradu příjmu. Ta byla stanovena ve výši 370 Kč za den (pokud však příspěvek překročil 90 % průměrného výdělku, tak se snížil), nejdéle prvních čtrnáct dní nařízené karantény. Příspěvek vyplácel zaměstnavatel a náklady si následně mohl odečíst ze sociálního pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (Vláda ČR, 2021).

8.6 Opatření pro klienty bank

Důležitým krokem pro pomoc obyvatelstvu i firmám v průběhu pandemie byl ze strany bank odložení splácení úvěrů v případě ztráty příjmu klienta. Dle České národní banky (ČNB) měly banky individuálně spolupracovat s každým klientem a zaměřit se na příčiny finančních problémů, díky čemuž byly následně schopné upravit splátkové

kalendáře s ohledem na probíhající pandemii. Způsob pomoci ČNB nechala přímo na jednotlivých bankách. Pomoc platila pro klienty, kteří sjednali a čerpali úvěr před 26. březnem 2020 a měli možnost odkladu splácení o tři až šest měsíců (Česká národní banka, 2021). V roce 2020 byly schváleny žádosti o odklad splátek a jiné formy úvěrové úlevy, v hodnotě 454,7 miliard Kč, což tvořilo přibližně 14 % všech bankovních úvěrů (Česká národní banka, 2021). „*Drtivá většina klientů, kteří využili odkladu splátek v rámci zákonného moratoria, se vrátila ke standardnímu splácení. Část klientů bank tak zřejmě využila moratorium jako preventivní řešení v době vysoké míry nejistoty*“ (Tomáš Nidetzký, 2021).

9 Komunikace vlády a dalších státních institucí v období pandemie COVID-19

V této části práce nejdříve vymezím pojmy politická komunikace a masová média, která se využívají ke zprostředkování politické komunikace. Následně budu analyzovat komunikaci vlády a dalších státních institucí v období pandemie COVID-19.

Jedním z prostředků politické komunikace jsou masová média neboli masmédia, což jsou hromadné sdělovací prostředky, které v jednu samou dobu, díky technickým a distribučním vlastnostem, předávají informace velké skupině lidí prostřednictvím komunikačních kanálů. Masová média jsou v současné době velmi populární a neodmyslitelnou součástí každodenního života jedince, která zároveň nepřímo ovlivňují jeho postoje, názory a myšlení. V případě politiky vytvářejí masová média určitou arénu, skrze kterou se mohou myšlenky politiků, důležitá sdělení, fakta či přímá politika dostat do povědomí veřejnosti, díky čemuž získávají politici a vládní činitelé prostor ke zviditelnění a rozšíření svého vlivu (Jirák & Köpplová, 2009, 2015). A právě média z velké části určují, co konkrétně tvoří veřejné mínění, jelikož poskytují informace o veřejných otázkách a politických aktérech a současně organizují veřejnou diskusi ohledně aktuálních témat. Politická komunikace se zaměřuje na otázky moci, vládnutí či hledání spolupráce a správu veřejných věcí, přičemž veřejné mínění je zásadní pro politiky v mobilizování podpory občanů (Savigny, 2002).

Na začátku prosince 2019 byly zaznamenány tři případy onemocnění novým typem koronaviru SARS-CoV-2 v Číně (Vláda ČR, 2020). Ke konci ledna se Adam Vojtěch, tehdejší ministr zdravotnictví, vyjádřil k obavám z nedostatku roušek. Dle jeho slov byl prověřen dostatek roušek u dodavatelů, proto by s rouškami žádný zásadní problém být neměl, protože skutečně budou k dispozici (Vojtěch, 2020). Na tiskové konferenci Vlády ČR z 28. února 2020 uvedl tehdejší předseda vlády Andrej Babiš: „*Já bych chtěl skutečně zdůraznit, že není nutné nakupovat zásoby potravin ani roušek. Není k tomu nejmenší důvod.*“ (Babiš, 2020). Na tiskové konferenci ze 17. března 2020 se Andrej Babiš omluvil za nedostatek roušek s tím, že vláda udělala maximum pro zajištění ochranných pomůcek (Vláda ČR, 2020).

První tři případy onemocnění koronavirem byly potvrzeny v České republice prvního března 2020, za kterými následovalo v půlce března vyhlášení nouzového stavu a soubor krizových opatření Vlády ČR včetně cestování do rizikových zemí, pořádání

hromadných akcí, povinnosti nošení ochranných prostředků dýchacích cest, zákazu volného pohybu osob a zákazu školní docházky na všech úrovních vzdělávání (Vláda ČR, 2020). Poprvé byly restriktce částečně uvolněny v dubnu 2020, v květnu se zpět do škol, na nepovinné bázi, vrátili žáci posledních ročníků základních a středních škol. Na vysoké školy se mohli vrátit studenti všech ročníků (MŠMT, 2020). Na tiskové konferenci ze začátku března zahájil Andrej Babiš informační kampaň pomocí letáků, které měly být distribuovány do 4,7 milionů domácností a zavedení pořadu o koronaviru v rámci Televizních novin na TV Nova (Vláda ČR, 2020). První nouzový stav probíhal od 12. března do 17. května 2020, poté až do října byly vydávány nouzová opatření k aktuálním situacím a 5. října byl vyhlášen druhý nouzový stav. Důvodem vyhlášení druhého nouzového stavu bylo zhoršení epidemické situace, zároveň vláda přijala krizová opatření k omezení konání hromadných akcí pro více než deset lidí ve vnitřních prostorech. Veřejně velmi diskutovanou událostí se stala návštěva restaurace ministra zdravotnictví Romana Prymuly. I navzdory povinnosti restaurace mít od 20 hodin uzavřeno, byl Roman Prymula spatřen při odchodu z podniku pozdě večer společně s Jaroslavem Faltýnkem bez ochrany dýchacích cest. Andrej Babiš označil celou situaci za nepřijatelnou a předložil návrh na odvolání ministra prezidentovi Milošovi Zemanovi (ČT24, 2020).

Mezi hlavní komunikační kanály, skrze které předávala vláda informace k aktuálním opatřením, patřily převážně tiskové konference, vládní weby a televizní zprávy. Vládní weby se však poměrně rychle staly terčem kritiky z důvodu chybovosti a neaktualizování informací/článků či jejich rozdělení do více internetových stránek (Plucha, 2022). Denisa Hejlová, působící na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, uvedla jako hlavní komunikační chybu předchozí vlády velké množství informací, díky kterým měli lidé problémy s orientací v aktuálních opatřeních (Hejlová, 2022). Stejný názor zastává Karel Komínek, politický konzultant, který kritizoval denní hlášení o situaci a označil krizovou komunikaci Andreje Babiše za zmatenou a špatně strukturovanou. Zároveň upozornil na nepravdivé výroky Andreje Babiše, které vyvolaly vlny paniky (Komínek, 2020). Absurdity některých opatření vytvořily určité formy protestů mezi občany jako nenošení roušek či přejmenování určitých akcí – některé akce povolené byly, jiné zase ne a přejmenování akce dalo podnikatelům možnost dále vykonávat své povolání pouze pod jiným jménem. Jako příklad lze uvést adventní trhy, které byly zakázány a jejich následné přejmenování na farmářské trhy, které naopak povolené byly (Plucha, 2022).

Ve výzkumu od společnosti Median z roku 2020 hodnotili respondenti postup

aktérů (lékaři, vědci, firmy, obyvatelé a vláda ČR) v řešení COVID-19 na škále 1 až 5, přičemž jednička značí výborný postup a pětka nedostatečný. Na posledním místě se umístila Vláda ČR a státní orgány s průměrnou známkou 2,6, nejvíce kritičtí byli lidé do věku 44 let. Celkem 14 % respondentů hodnotilo postup vlády jako výborný, častěji to byli lidé starší 45 let a lidé s nižším vzděláním. I navzdory umístění na posledním místě bylo hodnocení vlády spíše příznivé (Median, 2020). V uvedené tabulce č. 2 jsou uvedené známky a jejich četnost uvedená respondenty, včetně průměrného hodnocení.

Tabulka č. 2 - Hodnocení postupu aktérů v řešení COVID-19

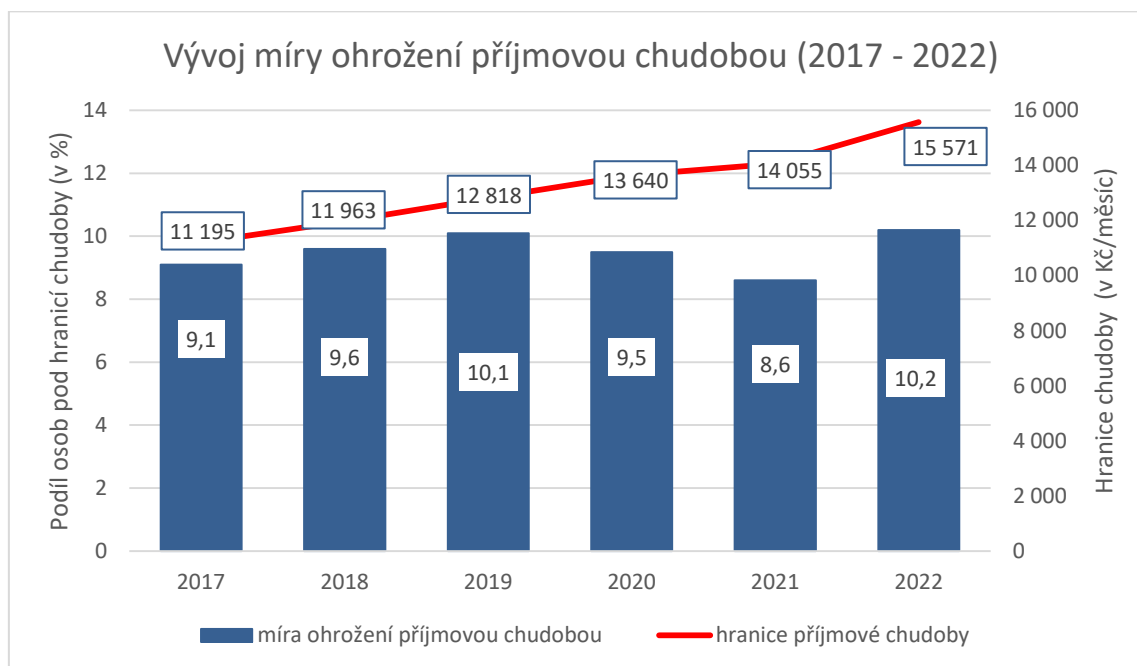
Aktér	1	2	3	4	5	Nevím	Průměrné hodnocení
Vláda ČR a státní orgány	14 %	36 %	30 %	14 %	5 %	1 %	2,6

Zpracování vlastní, zdroj dat: Median, 2020

10 Uvedení do problematiky hranice příjmové chudoby v České republice

Dle Českého statistického úřadu (ČSÚ) činila materiální a sociální deprivace za rok 2020 5,0 %, až 19,6 % osob si nemohly z finančních důvodů dovolit neočekávaný výdaj 12.000 Kč. Nejvíce postiženou skupinou osob byla neúplná rodina s dětmi. Oproti této skupině, úplná rodina s dětmi trpěla materiální a sociální deprivací pouze ve 3,6 % případů (Pekárek & Měřinská, 2021). V průběhu prvního čtvrtletí 2021 vzrostla míra nezaměstnanosti o 1,4 % na 3,4 % i navzdory rozsáhlých snah o stabilizaci skrze vládní programy (Cieslar, 2021)

Graf č. 3 - Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v letech 2017 - 2022

Zpracování vlastní, zdroj dat: Český statistický úřad, 2023

V grafu č. 3, který pracuje s daty ČSÚ lze zaznamenat růst ohrožení příjmovou chudobou mezi lety 2021 a 2022 o 1,6 %. Tento růst patří mezi nejvyšší od roku 2011 a můžeme se domnívat, že se teprve nyní projeví následky pandemie z roku 2020.

Jako zajímavý podnět k diskusi vnímám od autorek Nedomová & Špiláčková, které hodnotí způsob stanovení oficiální hranice chudoby jako nedostačující z důvodu nezohledňování národního, regionálního a sociálního kontextu v místě měření. Současný způsob, který využívá medián disponibilního příjmu, vnímají jako nevalidní a

metodologicky problematický. Hranice chudoby definovaná touto metodou není skutečnou dělící čarou mezi chudými a ohroženými chudobou, ale spíše sociálním konstruktem, který se přenáší z výzkumu do výzkumu. Jako vhodnou alternativu navrhuji použití životního minima jako hranice chudoby relevantní pro Českou republiku (Nedomová & Špiláčková, 2014).

11 Metody výzkumu a sběr dat

Ve výzkumné části bakalářské práce bylo provedeno dotazníkové šetření, ve kterém jsem se zaměřila na konkrétní situace věnující se finančnímu rozpočtu, jakým způsobem rozpočet pandemie ovlivnila či naopak neovlivnila, jaké ochranné kroky rodina podnikla v případě poklesu příjmů, nebo naopak z jakého důvodu rodina pandemii COVID-19 vůbec nepocítila. Dále se dotazník zaměřil na vnímání komunikace státních institucí rodinou ohledně šíření informací o opatřeních či možnosti zažádání si o podporu, mimořádnou pomoc, kompenzační bonus a další. Zajímalo by mě, zdali rodiny věděly o možnosti využít státní pomoc a z jakého důvodu ji využili, či naopak ne. Pomocí dotazníkového šetření se pokusím vcítit a pochopit situaci, kterou zažívaly desítky rodin, a zároveň práce poskytne ucelený vhled do situace, která probíhala v České republice od března 2020 do konce roku 2020.

Jako výzkumný design jsem se rozhodla vybrat kvantitativní výzkum, jehož výsledky následně budu ilustrovat v tabulkách a grafech. Metodu sběru dat jsem zvolila dotazníkové šetření s převážně uzavřenými otázkami (otevřené se vyskytují pouze u tří otázek předtím, než nabídnu konkrétní možnosti, abych zjistila, zdali by respondenty nenapadlo něco jiného, popřípadě nebyli ovlivněni možnostmi, které jim poskytnu; dále se otevřená otázka vyskytuje v případě zvolení odpovědi „jiné“, kde respondent uvede, co konkrétního má na mysli).

Dotazník byl k dispozici na sociálních sítích a metodou snowball bylo získáno 100 respondentů v cílové skupině. Dále byl dotazník zveřejněn v areálech základních škol spolu s odkazem k vyplnění. V případě neúspěchu bylo v plánu obrátit se na neziskové organizace, zabývající se výše uvedeným tématem, které by byly schopné mě propojit s dalšími respondenty, to však nakonec nebylo využito.

Jako cílový vzorek jsem zvolila úplné rodiny (muž a žena; soužití není podmíněno manželstvím), které v době pandemie žily v jedné domácnosti s alespoň jedním dítětem na základní škole do patnácti let. Základní škola byla zvolena z důvodu, že dítě ještě není oprávněno pracovat a přispívat tak do rodinného rozpočtu (tudíž je plně financováno rodiči). Zároveň zvolené úplné rodiny z důvodu dvou příjmů rodičů a nejedná se tedy pouze o určitou, často finančně znevýhodněnou, skupinu (matky samoživitelky atd.), která by výsledky mohly výrazně zkreslovat. Zároveň se mezi mužem a ženou rozdělily jak výdaje na domácnost (nájem, energie, potraviny), tak příjmy.

Cílový počet respondentů byl stanoven 100, s regionální platností po celé České republice (jelikož se práce nezabývá konkrétními částkami, tak je pro práci omezení působnosti nerelevantní), časová přímka vymezená od poloviny března 2020 do konce roku 2020.

Respondenti z cílové skupiny si sami zvolili, zdali by dotazník chtěli vyplnit podle úvodního textu dotazníku, kde byl uveden cíl výzkumu a na co se dotazník zaměřuje. Výsledky byly anonymizované, bez souvislosti se jménem respondenta a použité pouze k psaní této bakalářské práce. Vstupem do dotazníku souhlasil respondent s dobrovolnou účastí ve výzkumu a se sdílením některých citlivých údajů. V případě zájmu respondenta bylo možné zveřejnit celkové výsledky výzkumu na uvedený kontakt.

Výzkum probíhal od 1. března 2023 do 9. dubna 2023. Celkem dotazník vyplnilo 137 respondentů, z toho 100 relevantních (po očištění dat, včetně vyřazení respondentů s částečnými odpověďmi) pro tuto práci. Z dotazníku bylo vyřazeno 37 respondentů, z toho 4 respondenti, kteří neměli úplné odpovědi na základní sociodemografické otázky. Výzkum začínal zodpovězením tří sociodemografických otázek (pohlaví, věk, místo bydliště, stav domácnosti), přičemž pouze poslední otázka věnující se stavu domácnosti určovala, zdali je respondent relevantní pro cílovou skupinou dotazovaných. Hlavní část se zaměřovala na souhlas s výrokem zaměřující se na finance rodiny a následné doplňující otázky dle odpovědi respondenta. Poté následovaly otázky na online výuku dítěte, možnosti zažádání si o finanční podporu, reálného (ne)využití a komunikaci vlády a vládních institucí. Limity výzkumu jsou rozebrány v diskusi práce.

11.1 Analýza dat

Jako metody analýzy dat jsem se rozhodla využít analýzu frekvencí, souvislostí a obsahu. Pomocí analýzy frekvencí jsem zjistila četnost odpovědí a využila ji při vytváření tabulek a grafů. Analýza souvislosti se zaměří na propojení četnosti odpovědi s jinou odpovědí a zjistí, zdali mezi nimi je nějaká souvislost. Jako nástroj k analýze jsem využila Microsoft Excel, kde jsem pomocí filtrů zjišťovala odpovědi na jednotlivé otázky respondentů a následně vytvořila grafy a tabulky, které jsem poté přenesla přímo do bakalářské práce.

11.2 Hypotézy

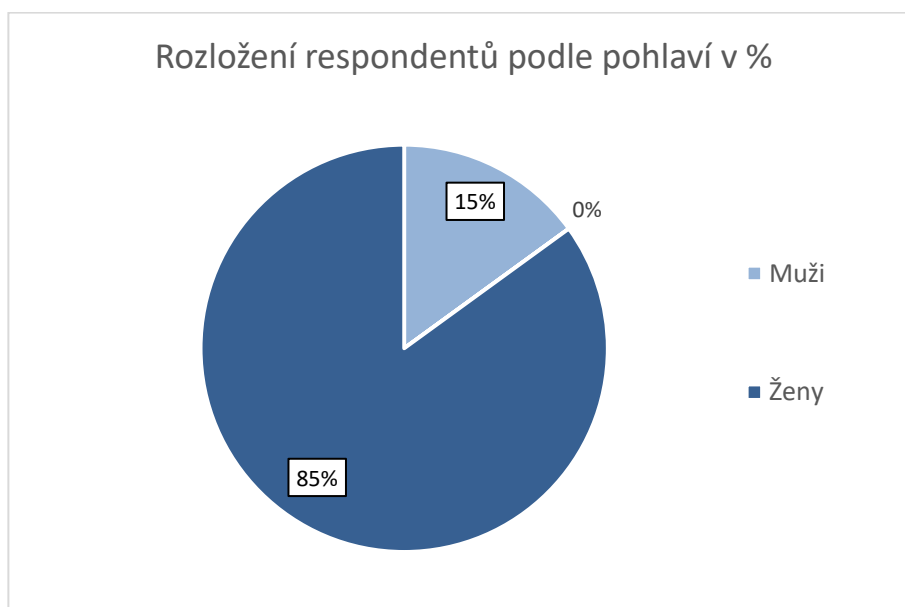
- 1) Rodiny, které žily v Praze, pocítily větší změny ve financích nežli rodiny žijící v kraji Jihomoravském.
- 2) Rodiny, které nepocítily změny ve financích, nevyužily finanční pomoc od státu.
- 3) Jako hlavní důvod změny ve financích domácnosti uvádí rodiny ztrátu povolání jednoho člena.
- 4) Jako nejčastější důvod zlepšení finanční situace byl uváděn větší objem práce.
- 5) Větší část rodin měla možnost práce z domova (home office).
- 6) Distanční výuka ovlivnila negativně finanční stabilitu většiny rodin.
- 7) Rodiny častěji využívaly plošnou podporu podnikatelů nežli mimořádnou okamžitou pomoc.
- 8) Ti, kteří zažádali o pomoc od státu, by charakterizovali pomoc jako dostatečnou.
- 9) Většina rodin, které využily pomoc od státu, vnímaly jejich komunikaci za srozumitelnou.
- 10) Rodiny, které uvedly pocítění změn ve financích a nevyužily pomoc od státu, uvádí jako nejčastější důvod složitost podání žádosti o podporu.
- 11) Komunikaci vlády a státních institucí vnímala většina respondentů jako nesrozumitelnou.
- 12) Jako potřebnou změnu v komunikaci vlády v době pandemie by rodiny uvítaly méně chaotického podávání informací.

12 Výsledky výzkumu

1. Rozložení respondentů podle základních sociodemografických vlastností

a) Pohlaví

Graf č. 4 - Rozložení respondentů podle pohlaví v %

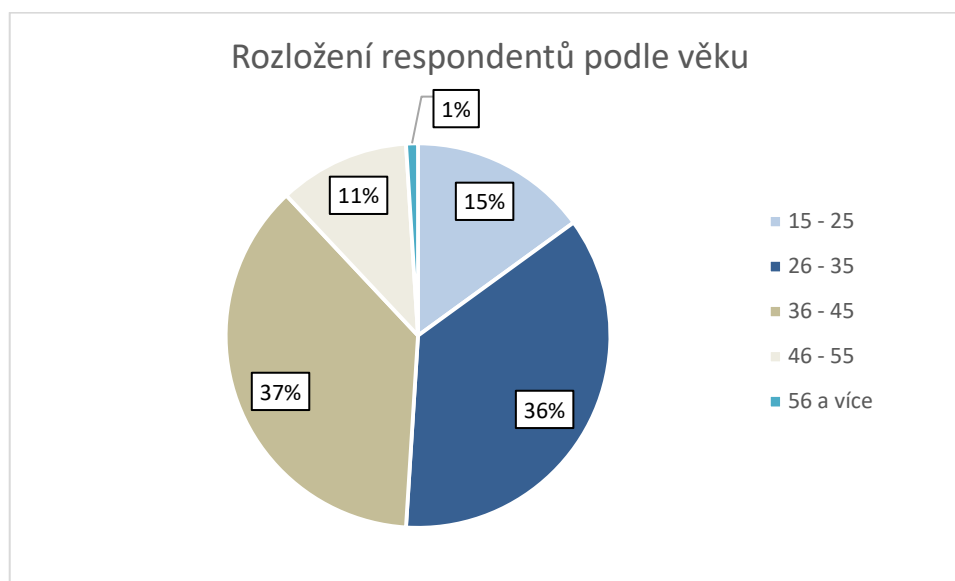

Zpracování vlastní

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 137 respondentů, z toho 100 relevantních pro tuto práci. Ženy, které se zúčastnily šetření, byly ve více než pětinasobné převaze, celkem 85 (85 %), mužů bylo podstatně méně, pouze 15 (15 %). Jelikož pro práci nebylo důležité pohlaví, nesnažila jsem se dosáhnout vyrovnaného počtu odpovědí, jelikož jsem operovala s přesvědčením, že za rodinu vyplní dotazník vždy pouze jedna osoba.

b) Věk

Graf č. 5 - Rozložení respondentů podle věku v %

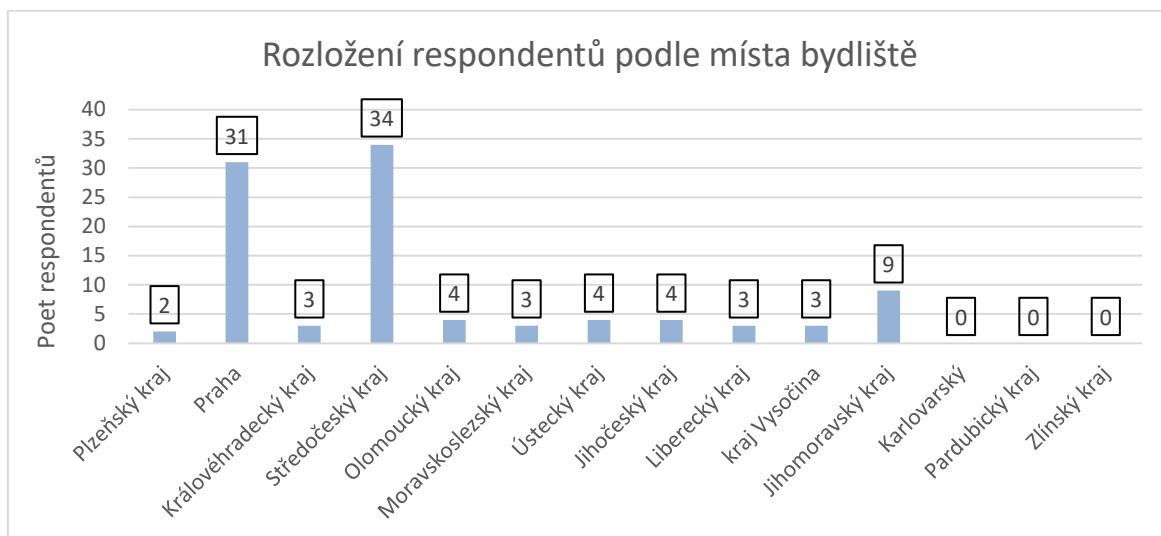

Zpracování vlastní

V dotazníku měli respondenti možnost vybrat z intervalů ten, ve kterém se nacházel jejich věk. Bylo vytvořeno pět věkových skupin, od 15 do 56 a více let. Nejvíce respondentů se nacházelo v intervalu 36–45 let, celkem 37 respondentů, a v intervalu 26–35 let, celkem 36 respondentů. Dle ČSÚ vzrostl průměrný věk žen při porodu mezi lety 2001–2020 z 27,5 na 30,2 let (Český statistický úřad, 2021). Pokud bychom tedy zaokrouhlili věk na 30 a připočetli 6 (v období okolo šesti let dítě poprvé nastupuje na základní školu) a poté připočetli k průměrnému věku patnáct (věk dítěte ukončující základní školu), tak nám vyjde interval 36–45 průměrného věku matky, kdy alespoň jedno dítě aktuálně studuje základní školu. Tento interval je též shodný s nejvíce vybíraným intervalem v dotazníkovém šetření. Interval ovšem nezohledňuje více dětí v rodině.

c) Místo bydliště

Graf č. 6 - Rozložení respondentů podle místa bydliště

Zpracování vlastní

Krajem, ve kterém jsem získala nejvíce respondentů, se stal Středočeský, po kterém hned následovala Praha. Naopak v kraji Karlovarském, Pardubickém a Zlínském se mi nepodařilo sehnat žádné respondenty. Nejvíce žen i mužů odpovědělo ze Středočeského kraje. Z důvodu nerovnoměrného rozložení jsem se rozhodla rozdělit Českou republiku do čtyř celků reflektující geografickou polohu krajů, viz tabulka č. 3, kde nalezneme konkrétní rozdělení.

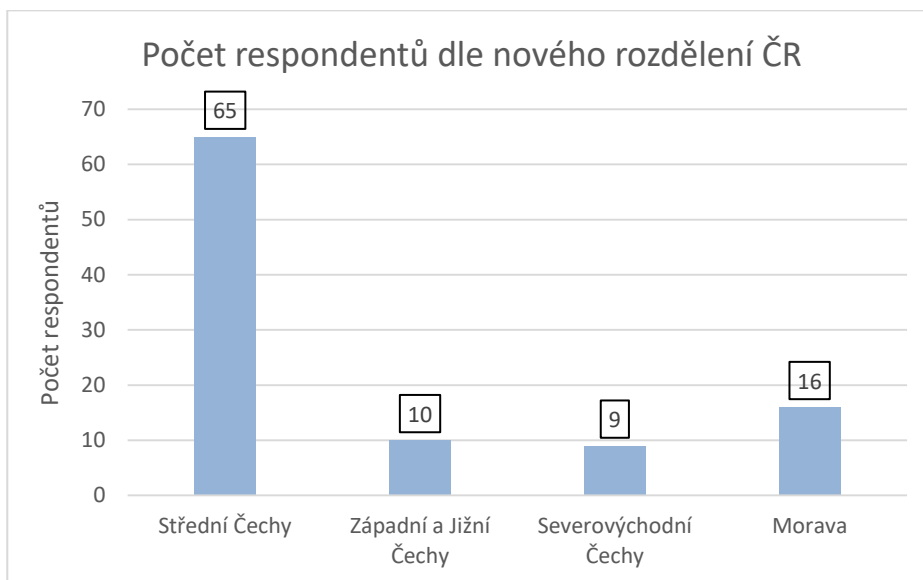
Tabulka č. 3 - Rozdělení krajů ČR do čtyř celků

Skupina	Kraj	Kraj	Kraj	Kraj
Střední Čechy	Středočeský	Praha		
Západní a Jižní Čechy	Jihočeský	Karlovarský	Ústecký	Plzeňský
Severovýchodní Čechy	Královéhradecký	Vysočina	Liberecký	Pardubický
Morava	Zlínský	Jihomoravský	Olomoucký	Moravskoslezský

Zpracování vlastní

Po rozdělení krajů do čtyř celků můžeme v grafu č. 7 spatřit nové shluky respondentů, kteří odpověděli v jednotlivých skupinách. Od této části budu pracovat převážně s novým rozdělením pro jasnější komparaci a menší zkreslení výsledků.

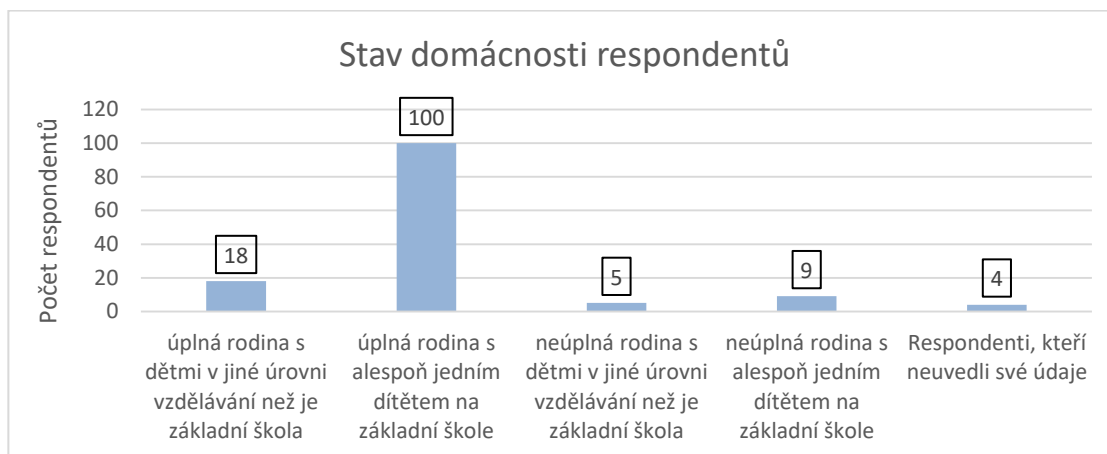
Graf č. 7 - Počet respondentů dle nového rozdělení ČR

Zpracování vlastní

d) Stav domácnosti respondentů

Graf č. 8 - Stav domácnosti respondentů

Zpracování vlastní

Jak již bylo zmíněné, celkový počet respondentů byl 137, na výše uvedeném grafu lze vidět, kolik z nich nesplňovalo požadavky výzkumu. Druhou nejpočetnější skupinou byla úplná rodina s dětmi v jiné úrovni vzdělávání, než je základní škola a to celkem 13,5 %. Tato otázka především sloužila pro očištění dat o nevhodné respondenty, aby bylo zajištěno, že dotazník vyplní pouze cílová skupina. Při zvolení jakékoliv jiné odpovědi

nežli úplná rodina s alespoň jedním dítětem na základní škole, byl dotazník předčasně ukončen a respondent byl z šetření vyřazen.

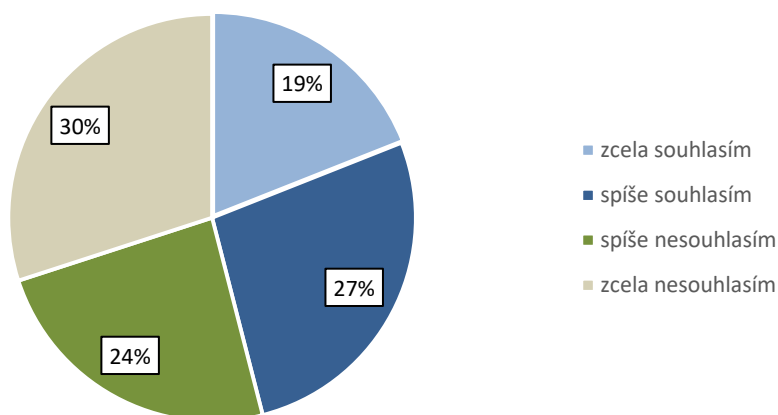
2. Hlavní část dotazníku

1) Míra souhlasu s následujícím výrokem

V období březen 2020 až konec roku 2020 jsme pocítili změnu v celkových financích rodiny. Vyberte jednu odpověď, která nejlépe vystihuje Vaši situaci s výše uvedeným výrokem.

Graf č. 9 - Pocítění změny ve financích rodiny dle respondenta v %

Pocítění změny ve financích rodiny dle respondenta v %

Zpracování vlastní

První, a pravděpodobně nejdůležitější, položenou otázkou po filtraci respondentů byla míra souhlasu s výše uvedeným výrokem. Možnosti odpovědí byly následovně: zcela souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím a zcela nesouhlasím. V grafu č. 9 jsou následně zobrazeny odpovědi respondentů. Nejvíce respondentů vybralo odpověď zcela nesouhlasím (celkem 30 %), na druhém místě bylo spíše souhlasím (27 %), a následovalo spíše nesouhlasím (24 %) a zcela souhlasím (19 %). Pro lepší orientaci jsem zde spojila odpovědi zcela souhlasím a spíše souhlasím do skupiny „ano“ (celkem 46 %) a zcela nesouhlasím a spíše nesouhlasím do skupiny „ne“ (celkem 54 %). Většina respondentů tedy nepocítila žádné změny ve finanční stabilitě. Je též nutné podotknout, že změna nemusela být pouze negativní. Jak ukazuje graf č. 10, ze skupiny „ano“ pocítilo pozitivní

změnu 14 % respondentů (8 ze 46).

V pocítění změny ve financích podle místa bydliště byly výsledky mezi Středními Čechy a Severovýchodními Čechy poměrně stejné, lišily se pouze o dvě desetiny procentního bodu. Situace v Západních a Jižních Čechách a na Moravě byla totožná, viz tabulka č. 4.

Tabulka č. 4 - Pocítění změny ve financích dle místa bydliště

Skupina	Ano	Ne
Střední Čechy	44,6 %	55,4 %
Západní a Jižní Čechy	50 %	50 %
Severovýchodní Čechy	44,4 %	55,6 %
Morava	50 %	50 %

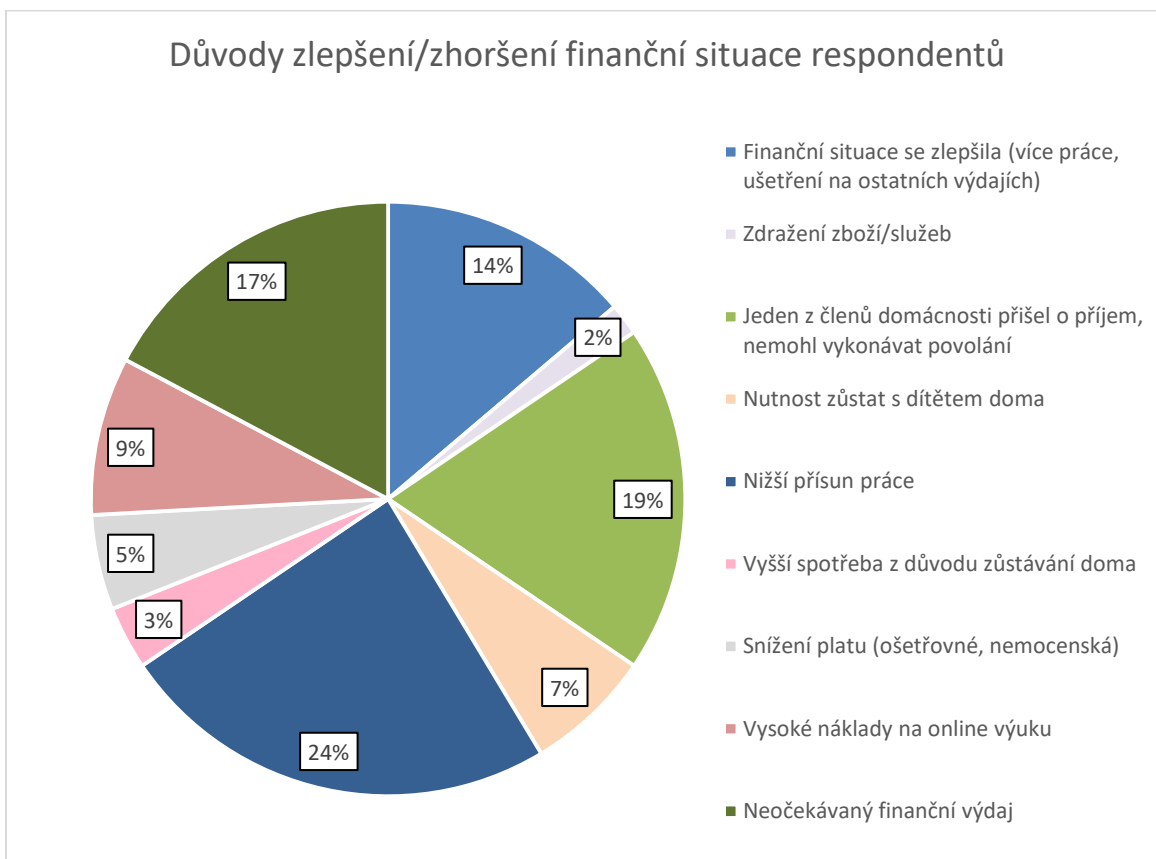
Zpracování vlastní

Zároveň zde potvrzují první hypotézu, jelikož rodiny, které žily v Praze, pocítily změnu ve financích ve 45 % případů, zatímco rodiny v Jihomoravském kraji pouze ve 33 %.

V bodech A – C se nyní budu věnovat pouze respondentům, kteří změnu ve financích pocítili.

A. Důvody zlepšení/zhoršení finanční situace respondentů

Graf č. 10 - Důvody zlepšení/zhoršení finanční situace respondentů

Zpracování vlastní

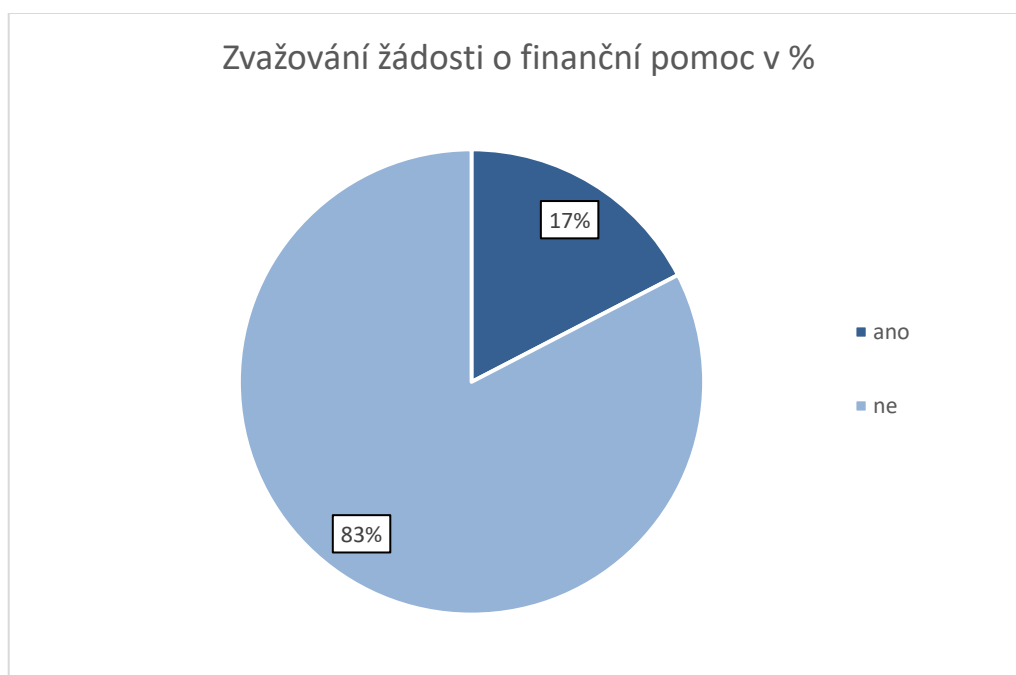
Graf č. 10 ukazuje výsledky zaměřené na faktory, díky kterým rodina zaznamenala změnu ve finanční situaci. Respondenti nejdříve odpověděli vlastními slovy v otevřené otázce a následně v další mohli vybrat odpovědi, které zmínili předtím. Díky tomuto systému jsem respondentům nenapovídala předem vybranými odpověďmi a dostalo se mi tak více autentické reakce. Nejvíce vybíranou odpověď „nižší přísun práce“ zvolilo 24 % respondentů. Druhou nejčastější odpovědí se stala „jeden z členů domácnosti přišel o příjem, nemohl vykonávat povolání“, kterou vybralo 19 % respondentů. To se týkalo především osob samostatně výdělečně činných (OSVČ), jak následně uvedli respondenti v otevřených otázkách a ve využití pomoci. Mezi další zmíněné důvody patřila nutnost

zůstat s dítětem doma (9 %), neočekávaný finanční výdaj (17 %), vysoké náklady na online výuku (9 %) či snížení platu z důvodu nemocenské, či ošetřovného (5 %). Celkem 14 % respondentů uvedlo zlepšení finanční situace (nejčastěji pracovníci zdravotnického zařízení) z důvodu vyššího objemu práce.

Zde vyvracím třetí hypotézu, která stanovuje, že jako hlavní důvod změny ve financích rodiny uvádí rodiny ztrátu povolání jednoho z členů. Dle grafu č. 10 můžeme vidět, že hlavním důvodem byl nižší přísun práce a ztráta příjmu člena rodiny byla na druhém místě. Zároveň ale potvrzují hypotézu čtvrtou, která uvádí, že nejčastějším důvodem zlepšení finanční situace byl větší objem práce, což potvrdilo 78 % respondentů.

B. Zvažování finanční pomoci

Graf č. 11 - Zvažování žádosti o finanční pomoc v %

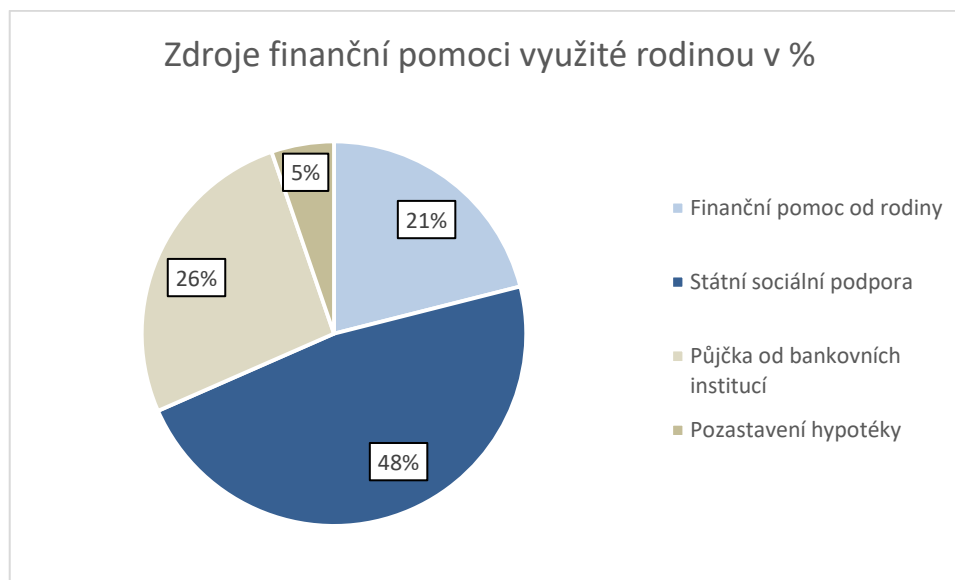

Zpracování vlastní

I navzdory odpovědím rodin, kterým se finanční situace změnila, tak 83 % respondentů nezvažovalo žádnou finanční pomoc a spoléhali sami na sebe. Naopak 17 % respondentů finanční pomoc zvažovalo. Kolik z nich pomoc doopravdy využilo, je zobrazeno v grafu č. 12.

C. Využití finanční pomoci

Graf č. 12 - Zdroje finanční pomoci využité rodinou v %

Zpracování vlastní

Nejčastější formou finanční pomoci, kterou respondenti využili, byly dávky státní sociální podpory, celkem 47 %, dále 26 % respondentů využilo půjčku od bankovních institucí, 21 % obdrželo finanční pomoc od rodiny a 5 % zvolilo pozastavení hypotéky.

Zároveň zde vyvracím druhou hypotézu, která stanovuje, že rodiny, které nepocítily změny ve financích rodiny, nevyužili finanční pomoc od státu. Celkem 13 % respondentů, kteří nepocítily změnu ve financích rodiny, využilo podporu od státu.

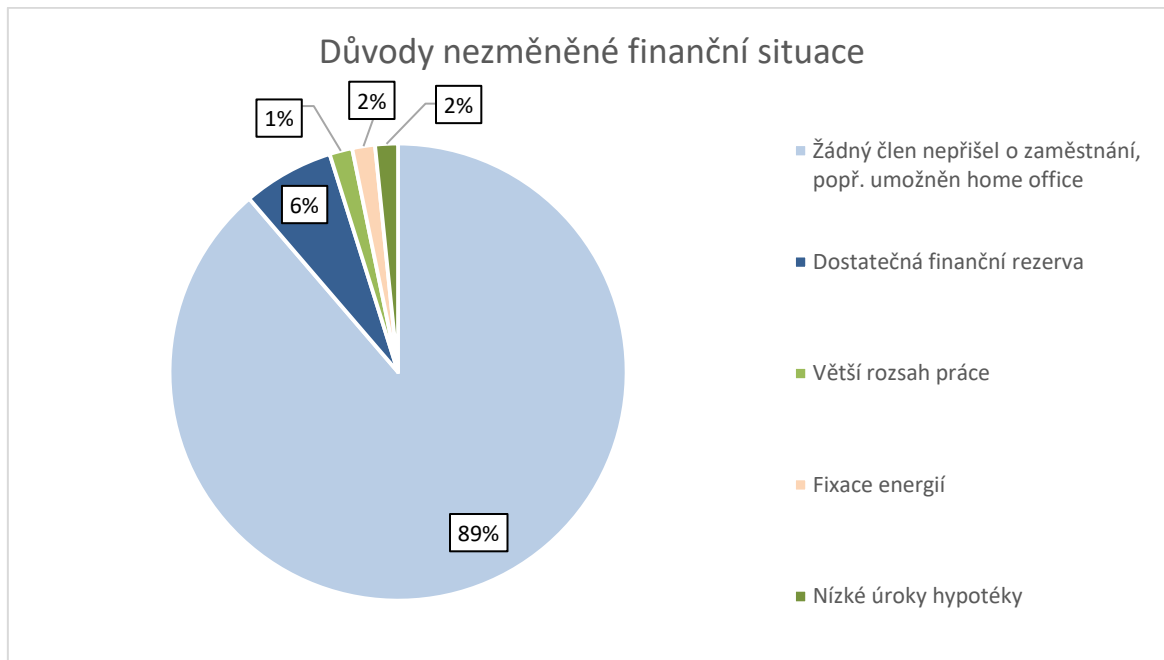
Následující otázka byla k zodpovězení pouze osobám, které nepocítily změnu ve finanční situaci rodiny.

I. Z jakých důvodů rodina nepocítla žádné změny ve finanční situaci?

Naprostá většina (89 %) uvádí jako hlavní důvod nezměněné finanční situace, že žádný z členů nepřišel o zaměstnání, popřípadě mu byl zaměstnavatelem umožněn home office (neboli práce z domova). Na příjmy rodiny to tedy žádný vliv nemělo. Mezi další důvody, které respondenti zmínili, patří dostatečná finanční rezerva (6 %) a fixace energií či nízké úroky hypotéky, vše uvedeno v grafu č. 13. Hypotézu č. 5 uvádějící, že větší část

rodin měla možnost práce z domova, tímto potvrzují.

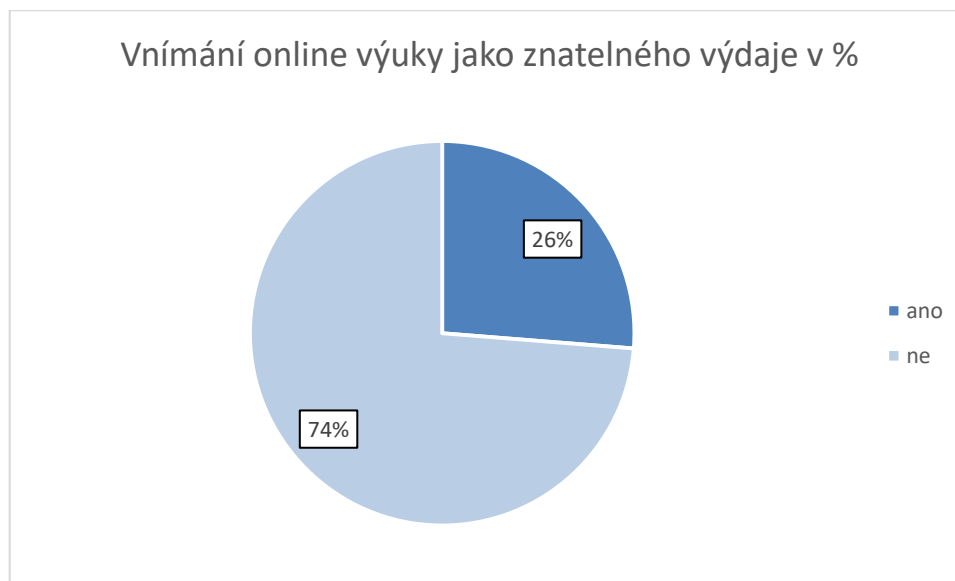
Graf č. 13 - Důvody nezměněné finanční situace

Zpracování vlastní

2) Online výuka jako znatelný výdaj

Graf č. 14 - Vnímání online výuky jako znatelného výdaje v %

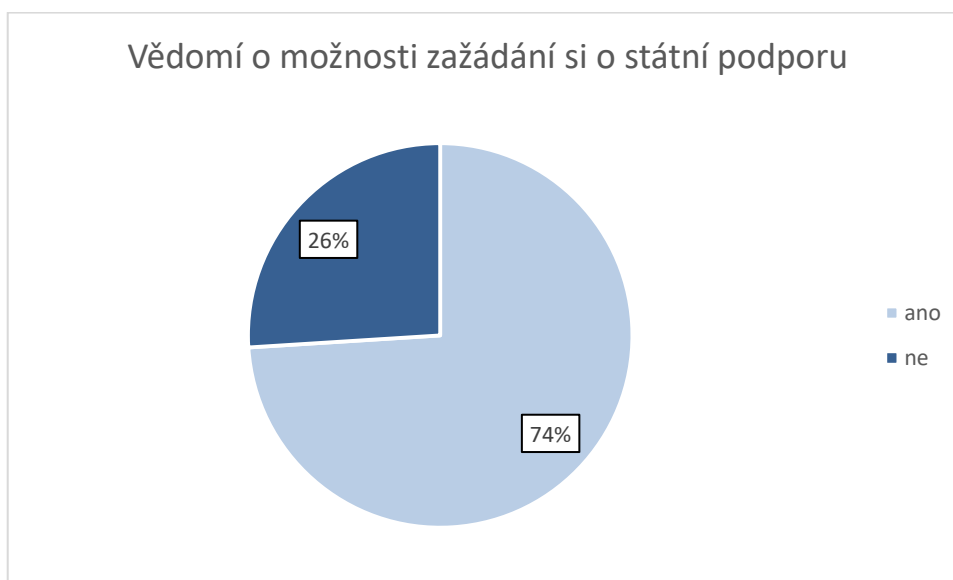

Zpracování vlastní

V dotazníkovém šetření jsem věnovala jednu otázku též distanční výuce, a zdali ji rodiny vnímaly jako znatelný výdaj – například nutností koupit více elektroniky do rodiny, zvýšení spotřeby energií/potravin či nutnosti zůstat s dítětem doma. Jako znatelný výdaj vnímalo online výuku 26 % rodin z důvodu zvýšení nákladů. Jak bylo i zmíněno jednou respondentkou, tak základní školy ze začátku též nabízely pomoc rodinám v nouzi prostřednictvím zaslání potřebné elektroniky, díky čemuž se dítě mohlo vzdáleně připojit na hodiny. Zároveň zde vyvracím šestou hypotézu, která stanovuje, že většinu rodin ovlivnila negativně distanční výuka.

3) Věděli jste o možnosti zažádání o státní podporu?

Graf č. 15 - Vědomí o možnosti zažádání si o státní podporu

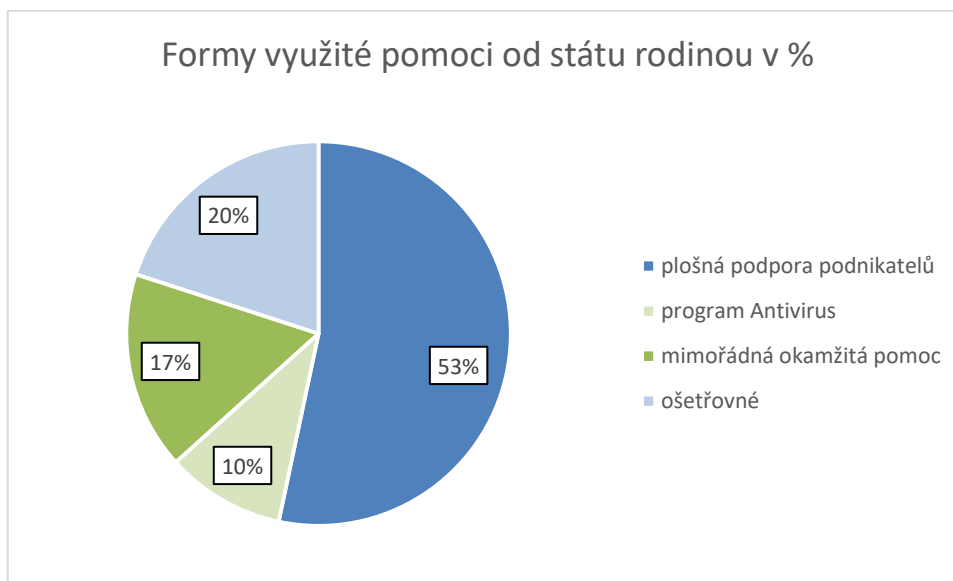

Zpracování vlastní

Jak je uvedeno v grafu č. 15, celkem 74 % respondentů odpovědělo, že věděli o možnosti zažádání si o státní podporu. Navzdory poměrně velké propagaci podpory od státu 26 % respondentů nevěděli o nabízené pomoci. Zde se nabízí otázka, zdali byla komunikace vlády dostatečně jasná a zdali se nabídka pomoci skutečně dostala k rodinám, které ji potřebovaly.

I) O jakou podporu jste zažádali?

Graf č. 16 - Formy využití pomoci od státu rodinou v %

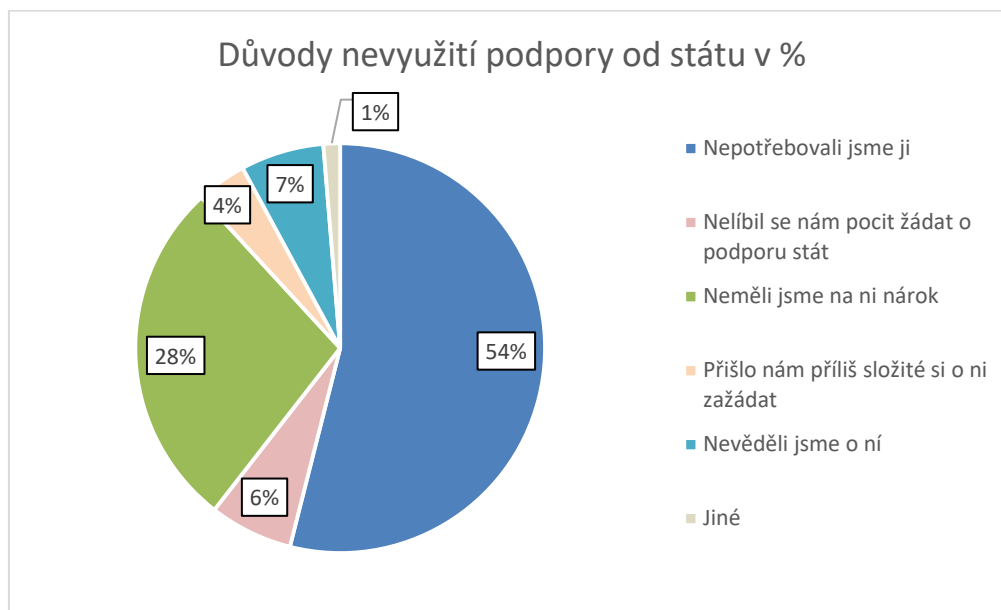
Zpracování vlastní

V případě využití finanční pomoci od státu můžeme vidět v grafu č. 16, jaké pomoci rodiny zvolily. Nejvíce byla využita plošná podpora podnikatelů (53 %) a následně ošetřovné. Avšak ne všechny rodiny, které si o podporu zažádaly, ji také získaly. V grafu č. 17 lze zaznamenat, že 28 % respondentů nemělo na podporu nárok. Oproti tomu bylo uvedeno několika respondenty (7) v tomto výzkumu, že podporu ani nepotřebovali, ale stejně ji využili a považovali ji jako příjemný bonus k příjmu rodiny.

K této otázce byla přidána i jedna doplňková, ve které jsem se dotazovala, zdali respondenti považovali pomoc za dostatečnou či nedostatečnou. Celkem 75 % respondentů uvedlo pomoc jako dostačující, 25 % jako nedostačující. Respondenti, kteří považovali podporu, jako nedostatečnou využili mimořádnou okamžitou pomoc, podporu v nezaměstnanosti, nejčastěji však ošetřovné a plošnou podporu podnikatelů. Jako důvody nedostačující pomoci byla uvedena nízká a pozdní finanční podpora. Zde potvrzují hypotézu č. 7 říkající, že rodiny častěji využívaly plošnou podporu podnikatelů (53 %) nežli mimořádnou okamžitou pomoc (17 %). Též potvrzují i hypotézu č. 8, která stanovuje, že ti, kteří zažádali o pomoc od státu, by charakterizovali pomoc jako dostatečnou. Jak jsem již uvedla v textu výše, za dostatečnou označilo pomoc 75 % respondentů.

4) Z jakého důvodu jste nezažádali o podporu?

Graf č. 17 - Důvody nevyužití podpory od státu v %

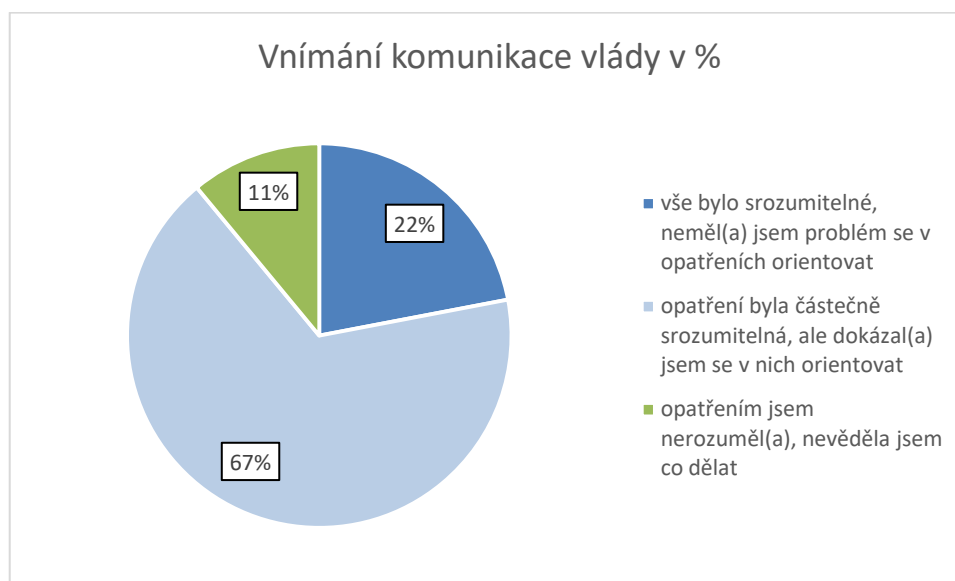

Zpracování vlastní

Další otázka se zaměřovala na důvody, kvůli kterým respondenti nezažádali o podporu od státu. V grafu č. 17 lze zaznamenat, že 54 % respondentů finanční pomoc nepotřebovalo, ovšem 28 % na ni nemělo nárok. U respondentů, kteří uvedli, že pocítili změny ve financích rodiny, byl nejčastější důvod nezažádání o podporu neexistující nárok, nevědomost o nabízené pomoci, složitost žádostí či nepříjemný pocit žádání o pomoc. Mezi odpověď jiné byla zařazena respondentka, která v tu dobu žila v zahraničí a situaci sledovala vzdáleně. Zde vyvracím hypotézu č. 10, která uvádí, že rodiny, které uvedly pocítení změn ve financích a nevyužily pomoc od státu, uvádí jako nejčastější důvod složitost podání žádosti o podporu, z důvodu nejčastějšího důvodu jako neexistující nárok.

5) Způsob vnímání srozumitelnosti komunikace vlády ČR respondenty

Graf č. 18 - Vnímání komunikace vlády v %

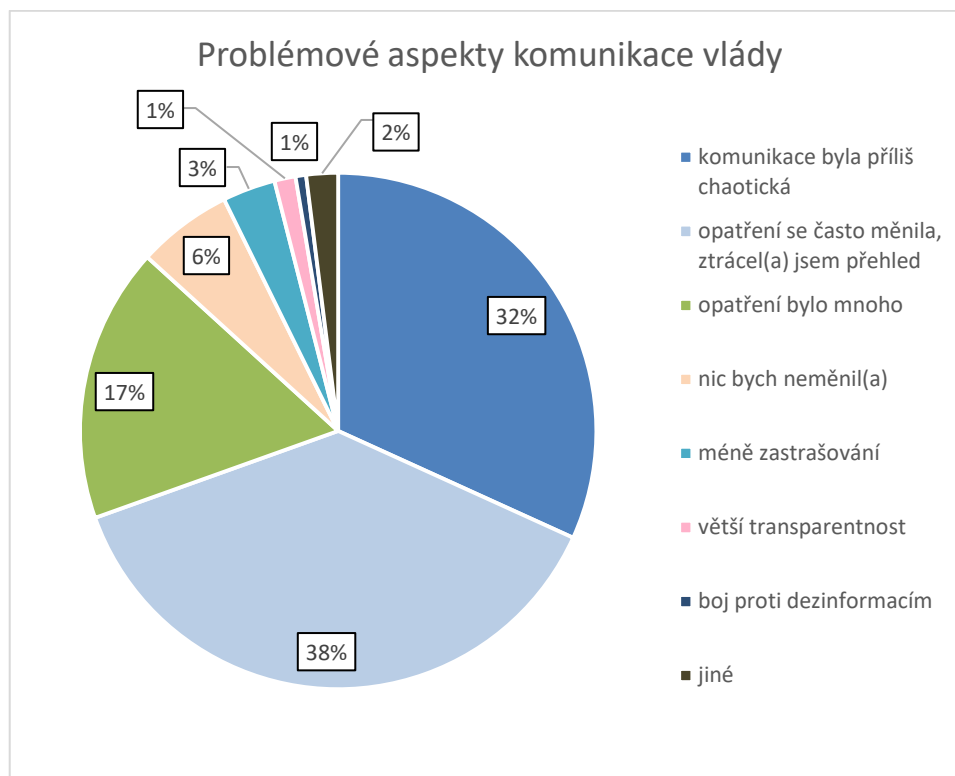
Zpracování vlastní

Co se týká způsobu vnímání komunikace vlády respondenty, tak 67 % respondentů vnímalo komunikaci za částečně srozumitelnou a 11 % respondentů komunikaci nerozumělo a nevědělo, co má dělat. Vyvracím zde tedy hypotézu č. 11, která stanovuje, že komunikaci vlády a státních institucí vnímala většina respondentů jako nesrozumitelnou.

Pokoušela jsem se zde najít i návaznost vnímání komunikace a zažádání si o podporu od státu a zjistila jsem, že 88 % respondentů, kteří komunikaci vlády hodnotili jako srozumitelnou, či částečně srozumitelnou si zažádali o podporu od státu v tíživé finanční situaci. Naopak 67 % rodin, které komunikaci nerozuměli, tak podporu od státu nevyužilo. Zde tedy mohu potvrdit hypotézu č. 9, která stanovuje, že většina rodin, které využily pomoc od státu, vnímaly jejich komunikaci za srozumitelnou.

6) Jaké změny byste uvítali v komunikaci a sdělování opatření od vlády?

Graf č. 19 - Problémové aspekty komunikace vlády

Zpracování vlastní

Nejčastěji zmiňovanou odpovědí v oblasti změn uvedlo 38 % respondentů časté změny opatření a ztracení přehledu v aktuálně platících restrikcích. Dále respondenti uváděli problematiku chaotické komunikace (32 %) a velké množství opatření (17 %). Pouze 6 % uvedlo, že by na komunikaci nic nezměnilo. Nižší počet odpovědí zmiňovalo větší transparentnost, boj proti dezinformacím či méně zastrašování ze strany vlády a státních institucí. Část respondentů omlouvalo komunikaci vlády z důvodu nové situace, se kterou předtím neměl nikdo zkušenosti. Zde potvrzují hypotézu č. 12, která uvádí, že jako potřebnou změnu v komunikaci vlády v době pandemie by rodiny uvítaly méně chaotického podávání informací.

13 Diskuse

Poslední část této práce se bude zabývat propojením teoretických východisek spolu s výsledky dotazníkového šetření, které se zaměřovaly na důležité aspekty práce a omezení výzkumu, které výsledky mohly ovlivnit.

Jak již bylo uvedeno v kapitole č. 7, ztráta zaměstnání je přímou příčinou chudoby (Kolářová, 2019). Ve výzkumu provedeném pro tuto práci jsem se sice nezaměřovala přímo na chudobu, ale můžeme zaznamenat, že v případě ztráty povolání u alespoň jednoho člena domácnosti, pociťovala rodina změny ve finanční stabilitě. Lze tedy potvrdit, že dlouhodobější ztráta zaměstnání se stává přímou příčinou chudoby. Vláda ČR ve spolupráci s dalšími státními institucemi vytvořila několik typů finanční pomoci zaměřené na konkrétní situace lidí. Dle výsledků výzkumu provedeného pro tuto práci vědělo 74 % respondentů o možnosti zažádání si o podporu od státu. I navzdory rozsáhlé propagaci pomoci se vyskytlo množství lidí, kteří pomoc nezaznamenali. Zde se proto ptám, zdali propagace byla mířená na správnou cílovou skupinu a jestli nebylo možné zajistit i jiný způsob propagace.

U lidí, kteří si žádost o pomoc podali, se vyskytla problematika chybovosti vyplněných formulářů, u dávky mimořádné okamžité pomoci byla chybovost 90 %, vysoká chybovost se objevovala i u kompenzačních bonusů pro podnikatele (Vláda ČR, 2020). Jak uvedli i někteří respondenti v mém výzkumu, podávání žádostí jim přišlo příliš složité, a proto se bez finanční pomoci raději obešli, popřípadě využili jinou pomoc. Chybovost vyplněných žádostí ukazuje nedostatečné přizpůsobení se cílové skupině, kteří potřebují pomoc pracovníků Úřadu práce. Jelikož se žádost o MOP podávala pouze elektronicky, tak ani jeho zjednodušení nevyřešilo situaci lidí, kteří nemají přístup k internetu. Zde bych navrhla například vytvoření informačních videí, kde by se krok za krokem vysvětlilo vyplnění formuláře, včetně ukázky příloh, které jsou k práci potřeba přiložit. Ideální by však v té době bylo otevření poboček Úřadu práce a vybavení jednotlivých přepážek ochrannými pomůckami a ochranným plexisklem, jelikož informační videa na webových stránkách nevyřeší problematiku možnosti přístupu k internetu v některých domácnostech.

I navzdory zahájení informační kampaně Andrejem Babišem pomocí letáků, které měly být distribuovány do 4,7 milionu domácností, nepokryla informovanost necelou jednu třetinu obyvatelstva dle výzkumu této práce. Názory Denisy Hejlové a Karla Komínka, kteří zmínili vysoký přísun informací na obyvatele, jejich následné přehlčení a

přestání vnímání informací, zde vnímám jako validní. Též předpokládám, že na důvěře společnosti vůči vládě za období březen-říjen 2020 příliš nepřidala výměna tří ministrů zdravotnictví.

Ve výzkumu od autorů Bartoš, Cahlíková, Bauer a Chytilová z roku 2020 zaznamenalo 70 % respondentů alespoň částečný pokles příjmu, v porovnání s výzkumem pro tuto bakalářskou práci to bylo 46 % (Bartoš, Cahlíková, Bauer, & Chytilová, 2020). Výsledky se zde neshodují. Jelikož však výzkum byl zaměřen na dopady pandemie COVID-19 na duševní zdraví respondentů, tak se obávám návaznosti špatné finanční situace se zhoršeným zdravím respondentů. Upozorňuji zde však, že výzkum provedený pro tuto práci byl realizován v roce 2023, tři roky po začátku pandemie COVID-19 v České republice. Je proto možné, že respondenti vnímají tehdejší situaci s odstupem času jinak, popřípadě si nemusí pamatovat konkrétní detaily.

Další výzkum od společnosti Median z roku 2020 uvádí, že zhoršení ekonomické situace v době pandemie COVID-19 uvedlo 29 % respondentů, zlepšení 12 %, výzkum byl proveden na vzorku 600 lidí (Median, 2020). Ve výzkumu provedeném pro tuto práci zaznamenalo zlepšení finanční situace 19,6 % respondentů, zhoršení 37 % respondentů. Zde jsou výsledky již lépe porovnatelné, ale jelikož výzkum společnosti Median nebyl omezen stejnou cílovou skupinou jako pro tuto práci, tak lze výsledky brát pouze jako orientační.

V kapitole věnující se distanční výuce byly uvedeny výhody a nevýhody, které mohly ovlivnit finanční situaci rodin. Z výhod se ve výzkumu respondenty potvrdilo ušetření za cestování, kroužky pro děti či obědy. Jako nevýhodu respondenti vnímali nutnost zůstat s dítětem doma, či vyšší finanční výdaje, což uvedlo 26 % respondentů. Zároveň upozorňuji na omezení provedeného výzkumu, a to z důvodu, že dotazník byl vystaven převážně na sociálních sítích a online webech, díky čemuž lidé mají spíše přístup k internetu, a proto nemuseli vnímat online výuku jako znatelný výdaj z důvodu již vlastnění elektronického vybavení a výsledky mohou být tedy zkreslené.

Další zajímavou částí práce vnímám využívání podpory rodinami, které nepocítily žádné finanční změny a které je následně považovaly za příjemný bonus k jejich výdělků. Zde se tedy ptám, zdali byl systém nastavený správně, když rodiny, které pocítily změny na podporu, nemusely mít nárok (ve výzkumu pro tuto práci to bylo 28 % respondentů) a oproti tomu rodiny, které žádné změny nezaznamenaly, podporu získaly. Celkem 65 % respondentů, kteří pocítily změny ve finanční stabilitě, si o žádnou pomoc nezažádali.

Nevyužívání nabízených dávek je poměrně rozšířené v Evropě i mimo ni, statistiky uvádějí, že nevyužívání se pohybuje v rozmezí 20 až 60 %. Mezi hlavní důvody nevyužívání dávek patří nejistota reálného získání pomoci, času a úsilí věnované zjištění informací a vzniklé transakční náklady spojené s vyřízením potřebných dokumentů. Výše uvedené důvody tvoří základ pro rostoucí nevyužívání sociálních dávek a snížení efektivity podpůrných programů (Matsaganis & Levy & Flevotomou, 2010).

Jako omezení provedeného výzkumu vnímám nízký počet respondentů z důvodu poměrně specifické cílové skupiny a složitosti nalezení vhodných respondentů. I navzdory snahám nejsou respondenti rovnoměrně rozloženi z hlediska místa bydliště. Jelikož se však nezabývám konkrétními částkami, nepředpokládám, že by to výsledky ovlivnilo. Práce též shrnuje pouze poznatky v období od března 2020 do konce roku 2020, tudíž zde nereflktuji novější vývoj situace a zaměřuji se pouze na výše vymezené období.

Jako metodu výzkumu jsem využila sněhovou kouli, kde jsem pomocí sociálních sítí získala nejvíce respondentů. Též jsem využila vyvěšení letáků v prostorách základních škol, kde odpovědi respondentů doplnily výsledky výzkumu. Dle mého názoru byla tato metoda vhodná a souhlasím s jejím využitím. Výsledky hypotéz jsem promítla k výsledkům provedeného výzkumu, ke grafům reflektující jejich téma. Celkem jsem přijala 6 hypotéz a 6 jich zamítla.

14 Závěr

Cílem této práce byla identifikace finanční stability rodin, která nastala v průběhu pandemie COVID-19, a se kterými se rodiny musely potýkat v průběhu přibližně dvou let. V práci byly uvedeny faktory, které finanční stabilitu rodin ovlivnily, včetně reakce rodiny na srozumitelnost komunikace státních institucí. Také jsem věnovala kapitolu formám vládní pomoci, včetně statistických údajů o jejím reálném využití. Cílové otázky byly zodpovězeny pomocí propojení teoretické části s dotazníkovým šetřením v diskusi a předem stanovené hypotézy byly potvrzeny či vyvráceny ve výzkumné části. V práci byla též vysvětlena metodologie, která byla využita k dosažení výsledků dotazníkového šetření a doplnění teoretické části.

Pandemie COVID-19 celkem ovlivnila necelou polovinu respondentů, přibližně sedmina respondentů pocítila pozitivní změnu (zejména respondenti pracující ve zdravotnictví). Dalším překvapujícím zjištěním byla skutečnost, že respondenti, kteří změny ve finanční stabilitě zaznamenali, si ve více než polovině případů nezažádali o jakoukoliv nabízenou pomoc vlády a dalších státních institucí. Jako nejčastější důvod byl uváděn neexistující nárok na pomoc, nepříjemný pocit žádání o pomoc či nevědomost o nabízené pomoci. Mezi nejčastější uvedené ochranné kroky rodiny, proti ztrátě příjmů, uvedli respondenti (včetně těch, kteří nepocítili žádné změny ve finanční situaci rodiny) využití státní sociální podpory, půjčku od bankovních institucí či finanční pomoc rodiny. Komunikace vlády byla vnímána jako částečně srozumitelná, většina respondentů, kteří vnímali komunikaci jako srozumitelnou/částečně srozumitelnou, si zažádali o určitou formu pomoci od státu.

V první části bakalářské práce byla definována chudoba, sociální nerovnost, rodina a následně jsem vymezila propojení pandemie COVID-19 spolu s chudobou, vznikem sociálních nerovností, včetně vlivu pandemie na zaměstnanost a ekonomiku ČR. Druhá část práce se zabývala poznatky získanými v dotazníkovém šetření a jejich následném propojení v diskusi s první, více teoretickou, částí.

Závěrem této práce bych ráda zmínila relevanci vzniku finančních problémů rodin v důsledku pandemie COVID-19. Rodiny, které jsou více zvyklé šetřit v běžném životě, poznamenala pandemie více z důvodu uzavření některých obchodů, nastolení distanční výuky či ztráty povolání některého z členů rodiny. Tyto skutečnosti negativně ovlivnily celkovou finanční stabilitu rodin, díky kterým se mohly prohlubovat sociální nerovnosti

oproti rodinám s vyšším příjmem. Je důležité o těchto problémech hovořit, a hledat správné způsoby podpory/pomoci, které se zaměří přímo na potřebnou cílovou skupinu. Jak bylo uvedeno ve výzkumu provedeném pro tuto práci, čtvrtina respondentů, kteří pocítili nějakou změnu ve financích, neměli na podporu od státu nárok, což i navzdory nízkému vzorku respondentů vnímám jako vysoké číslo. Jelikož na pandemii COVID-19 nebyl nikdo připravený, tak lze v začátcích pochopit špatné nastavení působnosti státní sociální podpory. Pandemie však v České republice trvala téměř dva roky, kdy podpora měla být upravená takovým způsobem, aby na ni dosáhlo více obyvatel v nouzi. Doufám, že v případě nové potencionální situace, která by teoreticky nastala a mohla ovlivnit příjmy rodin, bude podpora nastavena způsobem, který pomůže potřebným. Problém vnímám jako reálný a zaslouží si více pozornosti odborníků i státní sféry.

Bakalářská práce přináší nové poznatky a vhledy do doposud nezmapované situace rodin, která v České republice probíhala v období březen až prosinec 2020. Jelikož se práce, články a studie v současné době věnovaly spíše zdravotním následkům či dopadům na světovou ekonomiku, tak věřím, že práce bude prospěšná k dalšímu rozvoji oboru sociální politiky a pro další, kteří by se v této oblasti pohybovali.

15 Summary

The aim of this work was to identify the financial stability of families that occurred during the COVID-19 pandemic, and the financial issues those families had to deal with over a period of about two years. In addition, the thesis identified elements that affected families' ability to maintain their financial stability. Additionally, I paid attention to how state government and institutions communicated with families and whether they found it to be understandable or not. A chapter in the thesis was devoted to the various types of government support, which also included statistical information on actual use. By relating the theoretical portion to the questionnaire survey in the discussion, the goal questions were addressed, and the predefined hypotheses were either verified or disproved in the research portion. The methodology that was followed to obtain the results of the questionnaire survey and support the theoretical section of the thesis was also provided.

A total of 46% of respondents were impacted by the COVID-19 pandemic, and 14% of them (particularly those who worked in the healthcare industry) reported favorable changes. Another unexpected conclusion was that 68% of respondents who observed changes in their financial stability did not request any assistance from the government or other state organizations. The most often given explanations were the lack of any right to assistance, the discomfort of asking for assistance, or uncertainty of the assistance available. The most frequent protective measures used by families against loss of income, according to the respondents (including those who did not perceive any changes in the family's financial situation), were the use of state social support, a loan from a financial institution, or financial assistance from the family. The government's communication was perceived as partially comprehensible, 88% of respondents who perceived the communication as comprehensible/partially comprehensible requested some form of assistance from the state.

In the first part of the bachelor's thesis, I defined poverty, social inequalities, and family. Later, I defined the relationship between the COVID-19 pandemic and poverty, the emergence of social inequalities, as well as the pandemic's effects on employment and the Czech Republic's economy. The second part of the thesis dealt with the findings obtained in the questionnaire survey and their subsequent connection in the discussion with the first, more theoretical, part.

I would like to draw attention to the importance of the COVID-19 pandemic's

impact on families' financial difficulties as a result of my research. Due to shop closures, the arrival of distant education, or the loss of a family member's work, families who are more used to budgeting were more impacted by this pandemic. These facts had a severe negative impact on families' overall financial stability, which could cause inequality in socioeconomic status to widen in comparison to families with higher wages. It is crucial to discuss these issues and look for appropriate strategies for help and support that will concentrate specifically on a specific population. According to the research that was done for this work, 28% of respondents who claimed their financial situation had changed were not eligible for state assistance, which I think is a significant number despite the small sample size of respondents. The incorrect initial setting of the scope of governmental social support can be understood since no one was prepared for the COVID-19 pandemic. However, the pandemic in the Czech Republic lasted for almost two years, during which time support ought to have been changed to allow more citizens in need to access it.

I hope that the support will be set up in a way that helps more people in need in the case of a new hypothetical circumstance that could potentially develop and influence families' earnings. I believe that the issue is actual and deserves more consideration from professionals and the government.

The bachelor's thesis offers new information and perspectives into the previously overlooked family situation that occurred in the Czech Republic between March and December 2020. I think the thesis will be beneficial for the further development of the field of social policy and for others who are interested in this area, as the thesis/articles/studies were currently focused more on health effects or impacts on the global economy.

16 Použitá literatura

- BABIŠ, Andrej, 2020. *Tisková konference Vlády ČR* [online]. In: . [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-k-aktualni-situaci-v-souvislosti-s-vyskytem-koronaviru-v-evrope--28--unora-2020-179940/>
- BARTOŠ, Vojtěch, Jana CAHLÍKOVÁ, Michal BAUER a Julie CHYTILOVÁ, 2020. *Dopady pandemie koronaviru na duševní zdraví* [online]. In: . Národohospodářský ústav AV ČR, s. 11-13 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Dusevni_zdravi_covid19_cervenec2020_22/files/extfile/IDEA_Dusevni_zdravi_covid-19_cervenec2020_22.pdf
- BREWER, Mike a Ruth PATRICK, 2021. Why families on a low income are spending more during Covid-19. *Pandemic Pressures* [online]. Resolution Foundation, 2-4 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.resolutionfoundation.org/app/uploads/2021/01/Pandemic-pressures.pdf>
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, 2021. *Přehled všech opatření ČNB souvisejících s koronavirovou krizí na jednom místě* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/koronavirus/
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, 2021. *Zpráva o moratoriích splátek úvěrů a dalších úlevách v souvislosti s pandemií COVID-19 k 31. 12. 2020*. Dostupné také z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financni-trh/.galleries/souhrnne_informace_fin_trhy/statistika_odkladu_splatek_a_uveru_v_programech_covid/zprava_o_moratoriich_2020.pdf
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021. *Aktuální populační vývoj v kostce* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021. *Metodická poznámka k vládní finanční statistice – 2020 (COVID-19) (01.04.2021)* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/metodicka-poznamka-k-vladni-financni-statistice-2020-covid-19-01042021>
- Český statistický úřad, 2021. *Pokud si zaměstnanci udrželi práci, jejich mzdy rostly* [online]. In: . [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pokud-si-zamestnanci-udrzeli-praci-jejich-mzdy-rostly>

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021. *Výdaje na ošetrovné loni skokově vzrostly* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vydaje-na-oseetrovne-loni-skokove-vzrostly>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2022. *Česká republika od roku 1989 v číslech – aktualizováno 9. 12. 2022* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122022#05>
- ČT24, 2020. *Babiš předložil Zemanovi návrh na odvolání Prymuly. Jméno možného nástupce nesdělil* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3212770-prymula-byl-podle-fotek-navzdory-narizenim-v-restauraci-opozice-vyzyva-k-jeho>
- ENDPOVERTY, 2023. *Relative Poverty vs. Absolute Poverty* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://endpoverty.org/relative-poverty-vs-absolute-poverty/>
- EUROPEAN COMMISSION, 2017. *Odstraňování nerovností: Evropský semestr – tématický přehled* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/107599904-Odstranovani-nerovnosti.html>. Parafrázováno pomocí OpenAI, ChatGPT
- Finanční správa, 2020. *Finanční správa přijala ke zpracování 196 517 žádostí o vyplacení kompenzačního bonusu pro OSVČ: Daně pro lidi* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.daneprolidi.cz/aktualita/financni-sprava-prijala-196-517-zadosti-o-vyplaceni-kompenzacniho-bonusu-ak.htm>
- FINANČNÍ SPRÁVA, 2021. *Kompenzační bonus končí. Bilance Finanční správy: 2,4 milionu žádostí za téměř 44 miliard korun* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/tiskove-zpravy-gfr/tiskove-zpravy-2021/kompenzacni-bonus-konci-bilance>
- HEJLOVÁ, Denisa, 2022. *Rozhovor: Jak to vidí Denisa Hejlová: Tazatel: SENKOVÁ, Zita*. 2022. Dostupné také z: <https://dvojka.rozhlas.cz/prepis-jak-vidi-denisa-hejlova-12-1-2022-8658966>
- HOFFMANN, Rasmus, 2008. *Socioeconomic Differences in Old Age Mortality*. 29-30. ISBN 978-1-4020-8691-5.
- HRADIL, Stefan, 2001. *Soziale Ungleichheit in Deutschland*.
- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ, 2009. *Masová média*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-466-3.

- KOMÍNEK, Karel, 2020. 4 VĚCI, KTERÉ BYCHOM OČEKÁVALI OD KOMUNIKACE VLÁDY V DOBĚ KRIZE. *Politický marketing* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://politickymarketing.com/4-veci-ktere-bychom-ocekavali-od-komunikace-vlady-v-dobe-krize>
- MAREŠ, Petr, 2000. Chudoba, marginalizace, sociální vyloučení. *Sociologický časopis* [online]. (36), 285-297 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2011/SOC713/um/8875127/MARES_ChudobaMChudobaMarginalizace_vyloucení.pdf. Parafrázováno pomocí OpenAI, ChatGPT
- MATSAGANIS, Manos, Horacio LEVY a Maria FLEVOTOMOU, 2010. Non-Take Up of Social Benefits in Greece and Spain. *Social Policy & Administration* [online]. (44), 827-830 [cit. 2023-05-03]. ISSN 0144-5596. Dostupné z: <https://web-s-ebscohostcom.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=52aa7565-a744-4701-a872-d89479471389%40redis>
- MEDIAN, S. R. O., 2020. *Výzkum interakce a každodenní život v období epidemie COVID-19* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2020/04/MEDIAN_TZ_Interakce_a_kazdodenni_zivot_v_obdobi_epidemie_COVID19_20200424.pdf
- MEDIAN, 2020. *Více než čtvrtina Čechů udává, že se zhoršila jejich ekonomická situace: Tisková zpráva*. MEDIAN_TZ_Ekonomicke_zmeny_v_obdobi_COVID19.docx. Dostupné také z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2020/07/MEDIAN_TZ_Ekonomicke_zmeny_v_obdobi_COVID19.pdf
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022. *Státní rozpočet v kostce*. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce>
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2020. *Kompenzační bonus pro podnikatele* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/koronavirus-covid-19/2020/kompenzacni-bonus-pro-podnikatele-39804/>
- MINISTERSTVO FINANCÍ, 2020. *Státní rozpočet 2020 v kostce: kapesní příručka Ministerstva financí ČR*. 2020. Dostupné také z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Informacni-letak_2020_Statni-rozpocet-v-kostce.pdf

- MINISTERSTVO FINANČÍ, 2021. *Státní rozpočet 2021 v kostce - kapesní příručka Ministerstva financí ČR*. 2021. Dostupné také z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Informacni-letak_2021_Statni-rozpocet-v-kostce_v01.pdf
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2020. *Co znamená odklad EET pro podnikatele - zákon začíná platit od dnešního dne* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/co-znamena-odklad-eet-pro-podnikatele---zakon-zacina-platit-od-dnesniho-dne--257647/>
- MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ, 2020. *Mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví zakazují konání hromadných akcí nad 100 osob i výuku na školách* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/mimoradna-opatreni-ministerstva-zdravotnictvi-zakazuji-konani-hromadnych-akci-nad-100-osob-i-vyuku-na-skolach/>
- MPSV, 2020. *Mimořádná okamžitá pomoc MOP COVID-19* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/mop>
- MPSV, 2020. *Vládní program Antivirus A+B – základní fakta*. Dostupné také z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/Vladni_program_Antivirus_A_a_B_zakladni_fakta_k_11_12_2020.pdf/
- MPSV, 2021. *Cílený program podpory zaměstnanosti Antivirus: Manuál pro zaměstnavatele*. Dostupné také z https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/Manual_Program_Antivirus_v6.pdf
- MPSV, 2021. *Analýza vývoje příjmů a výdajů domácností ČR v roce 2020 a predikce na další období*. Dostupné také z: <https://www.mpsv.cz/analyza-vyvoje-prijmu-a-vydaju-domacnosti-cr-v-roce-2020-a-predikce-na-dalsi-obdobi>
- MPSV, 2021. *Krizové ošetřovné - archiv* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/krizove-osetrovne>
- MŠMT, 2020. *Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem*. Dostupné také z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/09/metodika_DZV__23_09_final.pdf
- MŠMT, 2020. *AKTUALIZOVÁNO: HARMONOGRAM UVOLŇOVÁNÍ V OBLASTI ŠKOLSTVÍ 2020* [online]. [cit. 2023-05-03]. Dostupné z:

- <https://www.msmt.cz/harmonogram-uvolnovani-opatreni-v-oblasti-skolstvi>
- NEDOMOVÁ, Eva a Marie ŠPILÁČKOVÁ, 2014. Chudoba, definování a možnosti jejího měření. *Fórum sociální politiky* [online]. (1), 4 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/clanek/chudoba-definovani-a-moznosti-jejeho-mereni/>.
Parafrázováno pomocí OpenAI, ChatGPT.
- NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD, 2021. *STANOVISKO K NÁVRHU STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU ČESKÉ REPUBLIKY ZA ROK 2020*. 2021. Dostupné také z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/stanoviska-nku-ke-statnimu-rozpocetu/stanovisko-k-szu-2020.pdf>. Parafrázováno pomocí OpenAI, ChatGPT
- NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD, 2022. *STANOVISKO K NÁVRHU STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU ČESKÉ REPUBLIKY ZA ROK 2021*. 2022. Dostupné také z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/stanoviska-nku-ke-statnimu-rozpocetu/stanovisko-k-szu-2021.pdf>
- NIDETZKÝ, Tomáš, 2021. *ČNB vydává zprávu o úvěrech s odkladem splátek k 31. 12. 2020* [online]. In: . Česká národní banka [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-vydava-zpravu-ouverech-sodkladem-splatek-k-31.-12.-2020/>
- NOVÁKOVÁ, Denisa, 2019. *Chudoba jako antropologický problém*. České Budějovice. Dostupné také z: https://theses.cz/id/wyzk1r/Chudoba_jako_antropologick_problm_Novkov_Denisa.pdf. Diplomová práce. Jihočeská univerzita. Parafrázováno pomocí OpenAI, ChatGPT
- ONDŘEJEK, Pavel, 2020. Proporcionalita opatření přijímaných ve výjimečných stavech. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 614-616 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/286854/1/2>
- PATEL, J.A., F. B. H. NIELSEN, A. A. BADIANI, S. ASSI, V. A. UNADKAT, B. PATEL, R. RAVINDRANE a H. WARDLE, 2020. *Poverty, inequality and COVID-19: the forgotten vulnerable*. National Library of Medicine. Dostupné také z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7221360/>
- PEKÁREK, Jiří a Simona MĚŘINSKÁ. *Životní podmínky českých domácností*. Český statistický úřad. Dostupné také z: https://www.czso.cz/documents/10180/158157534/prezentace_silc_2020.pdf/ef627761-3645-453d-a2f3-9259c94aef7?version=1.1

- PLUCHA, Jan, 2022. *Selhávání komunikace vlády s veřejností při zavádění hospodářsko-politických opatření v době pandemie*. Dostupné také z: https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/165957/DP_Plucha.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci. Vedoucí práce Šárka Laboutková.
- REICHEL, Jiří, 2008. *Kapitoly systematické sociologie*. Praha. Dostupné také z: <https://books.google.cz/books?id=kVUUm-GMahwC&printsec=frontcover&key=A1zaSyDIPfI89JdFhWBVsMVsavVo6aNh057xITc#v=onepage&q&f=false>
- SAVIGNY, Heather, 2002. *Public Opinion, Political Communication and the Internet* [online]. 1-8 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1111/1467-9256.00152?journalCode=pola>
- SEKOT, Aleš, 2006. *Sociologie v kostce*. 3., rozš. vyd. Brno: Paido. ISBN 80-731-5126-X.
- SIROVÁTKA, Tomáš, Petr MAREŠ, Jiří VEČERNÍK a Martin ZELENÝ, 2002. *Monitorování chudoby v České republice: úvodní studie*. Brno.
- STRATIL, Zdeněk, 2014. *Vliv krize na příjmovou nerovnost* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://vskp.vse.cz/58807>
- STRATIL, Zdeněk, 2014. *Vliv krize na příjmovou nerovnost*. Dostupné také z: <https://vskp.vse.cz/58807>. Diplomová práce. VŠE. Vedoucí práce Stanislav Klazar.
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga, 2000. *Sociální stratifikace: problém, vybrané teorie, výzkum*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0025-0. Parafrázováno pomocí OpenAI, ChatGPT
- THE WORLD BANK. *Measuring Poverty* [online]. 2022 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/topic/measuringpoverty#1>
- UNICEF, 2020. *Chudoba po pandemii COVID-19 ohrožuje 35.000 dětí v Česku*. 2021. Dostupné také z: <https://www.unicef.cz/wp-content/uploads/2021/09/Chudoba-po-pandemii-COVID-19-ohrozuje-35-000-deti-v-Cesku.pdf>
- UNITED NATIONS, 2021. *End poverty in all its forms everywhere* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/>
- UNITED NATIONS, 2021. *Poverty* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/our-work/social/poverty>
- UNITED NATIONS, 2022. *End poverty in all its forms everywhere* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/goal-01/>
- UNITED NATIONS, 2022. *Peace, dignity and equality on a healthy planet* [online]. 2022

- [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/global-issues/ending-poverty>
- ÚŘAD PRÁCE, 2020. *Vyplacené dávky mimořádné okamžité pomoci*. Dostupné také z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1604478/18_05_MOP.pdf/
- VLÁDA ČR, 2020. *Informace ke koronaviru a nemoci covid-19* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/aktualni-informace-ke-koronaviru-2019-ncov-179250/>
- VLÁDA ČR, 2020. *Tisková konference po jednání s hejtmany a primátorem hlavního města Prahy ke koronaviru, 6. března 2020* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-s-hejtmany-a-primatorem-hlavniho-mesta-prahy-ke-koronaviru--6--brezna-2020-180125/>
- VLÁDA ČR, 2020. *Tisková konference po mimořádném jednání vlády, 17. března 2020* [online]. [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-mimoradnem-jednani-vlady--17--brezna-2020-180412/>
- VLÁDA ČR, 2020. *USNESENÍ Výboru pro základní práva a předcházení diskriminaci k dopadům opatření přijatých v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19 na osoby ohrožené chudobou a sociálním vyloučením*. Dostupné také z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/Pro_zakladni_prava_a_predchazeni_diskriminaci/4_Usneseni_Vyboru_ke-COVID-19_socialni-vylouceni_schvalene_1.pdf
- VLÁDA ČR, 2020. *Vládní usnesení související s bojem proti epidemii – březen 2020* [online]. [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#brezen>
- VLÁDA ČR, 2021. *Aktuální opatření na podporu ekonomiky* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/podpora-a-ulevy-pro-podnikatele-a-zamestnance-180601/>.
- Parafrázováno pomocí OpenAI, ChatGPT
- VLÁDA ČR, 2021. *Zpráva o dopadech pandemie COVID-19 na vzdělávání*. Dostupné také z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiuvv2I05L->

AhWJi_0HHcklB8cQFnoECAkQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.vlada.cz%2Fassets%2Furad-vlady%2Fposkytovani-informaci%2Fposkytnute-informace-na-zadost%2Fmaterial.docx&usg=AOvVaw1VeiXIJ0

VOJTĚCH, Adam, 2020. *40. schůze Poslanecké sněmovny: Poslanecká sněmovna* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/040schuz/s040159.htm>

WORLD BANK GROUP, UNICEF, 2022. *The Impact of COVID-19 on the welfare or households with children*. Dostupné také z:

<https://www.unicef.org/media/117301/file/The%20Impact%20of%20COVID-19%20on%20the%20welfare%20of%20households%20with%20children.pdf>

17 Seznam zkratek, tabulek, grafů a příloh

17.1 Seznam použitých symbolů a zkratek

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

ČNB – Česká národní banka

DPČ – dohoda o pracovní činnosti

DPP – dohoda o provedení práce

HDP – hrubý domácí produkt

Kč – Koruna česká

mld. – miliardy

MOP – mimořádná okamžitá pomoc

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OSN – Organizace spojených národů

OSPOD – Odbor sociálně právní ochrany dětí

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

SŠ – střední škola

UNICEF – United Nations International Children's Emergency Fund

VŠ – vysoká škola

ZŠ – základní škola

17.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Schodky státního rozpočtu České republiky v porovnání dle nezaměstnanosti.....	8
Tabulka č. 2 - Hodnocení postupu aktérů v řešení COVID-19	20
Tabulka č. 3 - Rozdělení krajů ČR do čtyř celků	28
Tabulka č. 4 - Pocítění změny ve financích dle místa bydliště	31

17.3 Seznam grafů

Graf č. 1 - Meziroční nárůst celkového počtu OSVČ a počet OSVČ, které přerušily činnost	9
Graf č. 2 - Počet lidí žijících za méně než 1,90 USD na den	10
Graf č. 3 - Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v letech 2017 - 2022	21
Graf č. 4 - Rozložení respondentů podle pohlaví v %	26
Graf č. 5 - Rozložení respondentů podle věku v %	27
Graf č. 6 - Rozložení respondentů podle místa bydliště	28
Graf č. 7 - Počet respondentů dle nového rozdělení ČR	29
<i>Graf č. 8 - Stav domácnosti respondentů</i>	<i>29</i>
Graf č. 9 - Pocítění změny ve financích rodiny dle respondenta v %	30
Graf č. 10 - Důvody zlepšení/zhoršení finanční situace respondentů	32
Graf č. 11 - Zvažování žádosti o finanční pomoc v %	33
Graf č. 12 - Zdroje finanční pomoci využité rodinou v %	34
Graf č. 13 - Důvody nezměněné finanční situace	35
Graf č. 14 - Vnímání online výuky jako znatelného výdaje v %	35
Graf č. 15 - Vědomí o možnosti zažádání si o státní podporu	36
Graf č. 16 - Formy využité pomoci od státu rodinou v %	37
Graf č. 17 - Důvody nevyužití podpory od státu v %	38
Graf č. 18 - Vnímání komunikace vlády v %	39
Graf č. 19 - Problémové aspekty komunikace vlády	40

17.4 Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník bakalářské práce

Příloha č. 2: Teze bakalářské práce

Příloha č. 1: Dotazník bakalářské práce

Vliv pandemie COVID-19 na finanční stabilitu rodiny.

Dobrý den,

ráda bych Vás poprosila o věnování pár minut dotazníkovému šetření, který bude základem mé bakalářské práce. Dotazník se zaměřuje na změny ve finanční stabilitě *úplných rodin s alespoň jedním dítětem na základní škole* v průběhu pandemie COVID-19. Jeho vyplnění Vám zabere přibližně tři minuty.

Účast ve výzkumu je dobrovolná a výsledky budou plně **anonymizované**, bez jakékoliv souvislosti s respondentem.

Moc děkuji za Váš čas a ochotu účastnit se výzkumu.

Lucie Horálková

1. Pohlaví

Označte jen jednu elipsu.

žena

muž

jiné

2. Věk

Označte jen jednu elipsu.

15–25

26–35

36–45

46–55

56 a více

3. Místo bydliště

Označte jen jednu elipsu.

Praha

Středočeský kraj

Jihočeský kraj

Ústecký kraj

Pardubický kraj
kraj Vysočina
Plzeňský kraj
Karlovarský kraj
Liberecký kraj
Královéhradecký kraj
Jihomoravský kraj
Zlínský kraj
Olomoucký kraj
Moravskoslezský kraj

4.Stav domácnosti

Označte jen jednu elipsu.

úplná rodina s alespoň jedním dítětem na základní škole
neúplná rodina s alespoň jedním dítětem na základní škole
úplná rodina s dětmi v jiné úrovni vzdělávání, než je základní škola
neúplná rodina s dětmi v jiné úrovni vzdělávání, než je základní škola

Míra souhlasu s výrokem

Vyberte jednu odpověď, která nejlépe vystihuje Vaši situaci s výše uvedeným výrokem.

5. V období březen 2020 až konec roku 2020 jsme pocítili změnu v celkových financích rodiny.

Vyberte jednu odpověď, která nejlépe vystihuje Vaši situaci s výše uvedeným výrokem.

Označte jen jednu elipsu.

zcela souhlasím

Přeskočte na otázku 6

spíše souhlasím

Přeskočte na otázku 6

spíše nesouhlasím

Přeskočte na otázku 10

zcela nesouhlasím

Přeskočte na otázku 10

6. Vybrali jste odpověď, že zcela/spíše souhlasíte s minulým výrokem. Dokázali byste popsat z jakých důvodů se Vaše finanční situace zhoršila/zlepšila?

7. Zmínili jste některou z níže uvedených možností v minulé otevřené otázce?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

klesnutí příjmu ze strany zaměstnavatele

nemožnost vykonávat své povolání v původním rozsahu

vysoké náklady na online výuku dítěte/děti

neočekávaný finanční výdaj

zmínil(a) jsem něco jiného

finanční situace se zlepšila

8. Zvažovali jste využití finanční pomoci od bankovních či nebankovních společností, popř. známých, rodiny, přátel atd.?

Označte jen jednu elipsu.

ano

ne

9. Využili jste některou z níže uvedených finančních pomocí?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

finanční pomoc od rodiny

finanční pomoc od známých/přátel

půjčka od bankovních institucí

půjčka od nebankovních institucí

žádnou finanční pomoc jsme nevyužili

dávka od státu (státní sociální podpora – příspěvek na bydlení, přídavek na dítě a další)

Jiné:

Přeskočte na otázku 12

10. Vybrali jste odpověď, že zcela/spíše nesouhlasíte s minulým výrokem. Dokázali byste popsat z jakých důvodů se Vaše finanční situace nezměnila/zůstala stejná?“

11. Zmínili jste některou z níže uvedených možností v minulé otevřené otázce?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

pandemie COVID-19 se nás vůbec nedotkla/nevnímali jsme ji
své povolání jsem mohl(a) nadále vykonávat ve stejném rozsahu
měli jsme našetřenou dostatečnou finanční rezervu v případě nenadálých situací
zmínil(a) jsem něco jiného

Online výuka

12. Pociťovali jste online výuku u svého dítěte jako znatelný finanční výdaj?

(např. potřeba koupit více počítačů do rodiny, nutnost zůstat s dítětem doma, home office, větší výdaje za potraviny/elektrinu)

Označte jen jednu elipsu.

ano

ne

Podpora od státu

13. Věděli jste o možnosti zažádání podpory od státu v průběhu pandemie COVID-19?

(viz. mimořádná okamžitá pomoc, plošná podpora podnikatelů, kompenzační bonus a další)

Označte jen jednu elipsu.

ano

ne

14. Využili jste pomoc od státu v průběhu pandemie COVID-19?

Označte jen jednu elipsu.

ano

Přeskočte na otázku 16

ne

Přeskočte na otázku 15

15. Z jakého důvodu jste pomoc od státu nevyužili?

Označte jen jednu elipsu.

nepotřebovali jsme ji

nevěděli jsme o ní
na podporu jsme neměli nárok
nelíbil se nám pocit žádat o podporu stát
přišlo nám příliš složité si o ni zažádat
Jiné:

Přeskočte na otázku 19

16. Jakou konkrétní pomoc od státu jste využili?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

mimořádná okamžitá pomoc
plošná podpora podnikatelů
kompenzační bonus
ošetřovné
příspěvek zaměstnanci při nařízené karanténě
program Antivirus
Jiné:

17. Řekl(a) byste, že Vám tato podpora pomohla v tíživé situaci?

Označte jen jednu elipsu.

ano

Přeskočte na otázku 19

ne

Přeskočte na otázku 18

18. Z jakých důvodů Vám tato pomoc přišla nedostatečná?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

nízká finanční podpora
podpora přišla příliš pozdě
Jiné:

19. Jakým způsobem jste vnímali komunikaci vlády a státních institucí v průběhu pandemie COVID-19 (aktuální situace, opatření, povinnost nosit respirátory, finanční pomoc)

Označte jen jednu elipsu.

vše bylo srozumitelné, neměl(a) jsem problém se v opatřeních orientovat

Přeskočte na otázku 19

opatření byla částečně srozumitelná, ale dokázal(a) jsem se v nich orientovat

opatřením jsem nerozuměl(a), nevěděl(a) jsem co dělat

20. Je něco, co byste na komunikaci vlády změnili? Pokud ano, krátce napište co.

Přeskočte na otázku 21

21. Zmínil(a) jste některou z možností v minulé odpovědi?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

komunikace byla příliš chaotická

opatření bylo mnoho

opatření se často měnila, ztrácel(a) jsem přehled

nic bych nezměnil(a)

Jiné:

22. Je zde něco, co byste k dotazníku rád(a) dodal(a)? Popřípadě pokud by Vás zajímaly výsledky dotazníku, zanechte zde prosím Váš e-mail.

Konec!

Jste u konce! Moc děkuji za vyplnění tohoto dotazníku. Doufám, že jste období pandemie COVIDu-19 v pořádku a ve zdraví zvládli. V případě jakýchkoliv dotazů mě neváhejte kontaktovat na emailu: 45011773@fsv.cuni.cz.

S pozdravem

Lucie Horálková

Příloha č. 2: Teze bakalářské práce

Projekt bakalářské závěrečné práce

Jméno studujícího: Lucie Horálková

Předpokládaný název práce v češtině: Vliv pandemie COVID-19 na finanční stabilitu rodiny.

Předpokládaný název v anglickém jazyce: The impact of the COVID-19 pandemic on the financial stability of a family.

Akademický rok vypsání: 2022

Jazyk práce: český jazyk

Pracoviště: Katedra veřejné a sociální politiky

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Olga Angelovská, Ph.D.

Obor/program práce: Politologie a veřejná politika

Klíčová slova: finance, pandemie COVID-19, snížení příjmů, úplné rodiny s alespoň jedním dítětem, finanční dopady

A. Vymezení výzkumného problému

V práci bych se chtěla věnovat vzniklým finančním problémům, se kterými se musely potýkat rodiny v souvislosti s pandemií COVID-19. Jelikož vrchol pandemie proběhl poměrně nedávno, tak neexistuje příliš prací, které by se zaměřovaly na finanční dopady, oproti zdravotním. Ráda bych proto uvedla, jak se potýkaly rodiny s rapidními změnami v možnosti vykonávání práce díky opatřením státních institucí a jakým způsobem to ovlivnilo jejich rodinu.

Aktuálně převažují články/práce ohledně zdravotních dopadů COVIDu-19 na člověka (Thurnawaldová, 2022; Hohne, 2021; Valášková, 2020, a další), jelikož si ale myslím, že jsou důležité i další sociální faktory, ráda bych se věnovala výše zmíněnému tématu. Pandemie ovlivnila každého z nás, někoho více, někoho méně. Zajímalo by mě, jak se tomu postavily rodiny, jak zvládaly situaci, když nemohli vykonávat svoji práci (z důvodu onemocnění Covidem, zakázáním vykonávání činnosti aj.), jestli věděli o možnosti zažádání si podpory od státu, popřípadě jestli jim pomohly kompenzace či okamžité

mimořádné pomoci. Jak moc ovlivnily příjmy rodiny práce z domova, či klesnutí na 60 % mzdy, zdali příjmy též ovlivnila online výuka u dětí na základních školách či jestli mají rodiny nějaké finance v záloze, aby se dokázaly vyrovnat s nenadálým finančním výdajem. Také bych se chtěla věnovat komunikaci ze strany vlády, Ministerstva zdravotnictví a dalších státních institucí a zjistit, zdali prezentovali své úmysly a opatření dost srozumitelně pro veřejné publikum a jestli díky těmto projevům dokázaly rodiny zjistit, na jakou pomoc mají nárok a jak o ni zažádat.

Tuto vzniklou sociální situaci bych ráda charakterizovala a následně provedla dotazníkové šetření, pomocí kterého bych se dokázala lépe vcítit a pochopit situaci, kterou zažívaly desítky rodin, zároveň však díky tomuto typu šetření zůstanu objektivní a můj subjektivní úsudek neovlivní výsledky výzkumu.

B. Výzkumné otázky a cíle práce

B1. Výzkumné otázky:

Jakým způsobem ovlivnila pandemie COVID-19 finanční stabilitu rodin?

Jaké ochranné kroky podnikla rodina v případě zmenšení příjmů (půjčky od bankovních i nebankovních institucí, podpora od státu, využití vlastních rezervních finančních prostředků a další)? Popřípadě jaké faktory ochránily rodinu před ztrátou části příjmů v důsledku pandemie COVID-19?

Jak pohlíží rodina na komunikaci a sdělování informací skrze vládní instituce, které měly za cíl pomoci občanům České republiky lépe se orientovat v situacích spojených s pandemií COVID-19?

B2. Cíle práce:

Cílem práce bude identifikace změny ve finanční stabilitě a chování rodin v důsledku pandemie COVID-19. Dále bych se chtěla věnovat faktorům, které ovlivnily finance rodiny a jakým způsobem je rodina řešila, popřípadě vyřešila. Zajímá mě i postoj rodiny k vládním informacím a způsob, jakým z nich těžily/netěžily, včetně důvodů. Poté bych chtěla rozebrat podniknuté ochranné kroky k zabezpečení rodiny, a zdali v dané

situaci pomohly. Celkovým cílem bude tedy rozebrání jednotlivých faktorů, které ovlivnily finanční stránku rodiny a zároveň přístup rodin k této situaci.

C. Předběžný výzkumný design

C1. Metodologický přístup

- kvantitativní výzkum – tvrdá data uvedená v tabulkách a grafech, korelační výzkum

C2. Typ výzkumného designu

- smíšený výzkumný design

C3. Data (např. druh, vzorek, terén)

- cílová skupina – úplné rodiny, které v době pandemie žily v jedné domácnosti s alespoň jedním dítětem na základní škole
- vzorek minimálně 150 respondentů
- terén – dotazník na internetových stránkách

C4. Metody sběru dat

- dotazníkové šetření s uzavřenými otázkami

C5. Metody analýzy dat

- statistická analýza dat

C6. Diskuse validity

- snížená kontrolka nad tím, kdo dotazník vyplňuje

C7. Etické souvislosti zvažovaného projektu

Respondenti z cílové skupiny si sami zvolí, zdali by dotazník chtěli vyplnit podle úvodního textu dotazníku, kde uvedu svůj cíl výzkumu a na co se dotazník zaměřuje. Výsledky budou anonymizované, bez souvislosti se jménem respondenta a použité pouze k psaní mé bakalářské práce. Vstupem do dotazníku souhlasí respondent s dobrovolnou účastí ve výzkumu a se sdílením některých citlivých údajů. V případě zájmu respondenta pak mohou zveřejnit celkové výsledky výzkumu na uvedený kontakt.

D. Seznam odborné literatury a zdrojů empirických dat (alespoň 10 textů)

1. Zákon o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů, Zákon č. 94/2021 Sb.
2. Protiepidemická opatření Vlády České republiky
3. Covid portál – kompenzace
4. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2020). Doporučené postupy pro školy v období vzdělávání na dálku.
5. Abba Ahmed, B. (2020). Impact of COVID-19 Pandemic on Global Economy.
6. Almeida, V., Barrios, S., Christl, M., De Poli, S., Tumino, A., & van der Wielen, W. (2021) The impact of COVID-19 on households' income in the EU.
7. TARANDA, Petr. Zaměstnávání v období pandemie. Český Těšín: Poradce, 2020.
8. Ministerstvo práce a sociálních věcí – program Antivirus, ochrana zaměstnanosti
9. Ministerstvo zdravotnictví České republiky (2021). Mimořádné opatření.
10. Kaczor, P. (2020). Dopady nástupu koronavirové krize na trh práce v ČR. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
11. Garrison Selena, T., Rampold Shelli, D., Vasquez Katherine, Gillen Martie, Baker Lauri, M. (2022). Parents employment, income, and finances before and during the COVID-19 pandemic. Wiley Online Library. Dostupné online: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/joca.12443>
12. Fox Jonathan, Bartholomae Suzanne (2020). Household finances, financial planning, and COVID-19. Dostupné online: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/cfp2.1103>
13. Trnka, R., & Lorencova, R. (2020). Fear, anger, and media-induced trauma during the outbreak of COVID-19 in the Czech Republic. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(5), 546–549. <https://doi.org/10.1037/tra0000675>
14. ŽELÍZKO, Jaroslav. Krizová komunikace Vlády ČR během pandemie COVID-19 v roce 2020. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2021, 82 s. (133 011 znaků). Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/47181>. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta multimediálních komunikací, Ústav marketingových komunikací. Vedoucí práce Weberová, Dagmar.